

За Самостійну Соборну
Українську Державу!

Свобода Народам!
Свобода Письмі! ✓

САМОСТІЙНИК

Суспільно - політичний

Місячник

Ч. 4 (8)

diasporiana.org.ua

Квітень 1946

В С В Я Т О О В Н О В Л Е Н О І Н А Д І І.

Коли весняного ранку, золотого, над полями, степами і горами на-
шої залітної Батьківщини війне теплий легіт, тоді десь дінуться
північні вітри морозні, і ще вчора занімали в обіцях криг ледяних
/злібоко десь заховані таки тече течія/, розвихриться не дланю стру-
жний біг потоків і ручайв, розмашним п'ятом, розланахуючи гальмуючі
окови. Тоді дерева, що вчора в саду безлисті бовванили - хоча не вид-
ні для ока людського, під чорною корою кружляли вже сони життедайні
- враз брость прорвались, в осійнім сонці веснянім, зайдуться нестрим-
ними радощами свіжої зелені і бризнути білим похмільям квіття. То-
ді, на ґрунтах Карпат забліают вівиці; в степу ковила зеленою паростю
пойметься; шовком виліжеться тирса; запахне чебрець і м'ята; масною
ситістю забліснуть свіжі скиби чернозему і неба незрівняна блакить
віничатиме красу одної країни. І вже ніщо життя не спинить у похо-
ді триумфу.

Тоді обніжками лістів, гаїв, пролісками та галявами, вилонившись з
туману молочного ранку, тихою ходою пройде Христос Воскреслий і
приторком ласкавої руки своєї, криваві перли затре з чола синів не-
здоланих своїх; торкнеться дорогих зболілих ран, обміє водою цілюще-
ї надії, німає миром кріплячої віри, наложить пов'язку з безмежної
любові. І дужим тим, неустрашим добавить сіти, щоб меч стічний сти-
сками влучно на праві бої... Ніде стежками. І дітей-сиріт, зібраних
кругом себе, під дубом кріслатим, розкаже казку чудну, як лицар моло-
дий у нерівному бою здолав ямія стралного. Забліснуть дитячі очі,
захопленням вогні, і вже дівчатко круглолице, од гурту одірвавшись,
потьопає нініками, до скраю лісу підійде і постаті, що вийшла, відна-
но глянувши в суворе, стяте ременем лице, найкращу крашанку-ціньку,
як дар, у захваті ніому, вручить... Ніде селами. Зупиниться на зайд-
дані. І проповідь нагріна, ласки проїмаючи теплом, обдасть струджені
серця. Во шлях Голготи важкий і тернистий - великій любови свідчен-
ня - вінчає світле Воскресіння. І вже бурить, юнить і піниться
сповнене обновленої надії і радощів, життя. Де ж сила, що
спинить розспіваний серця давній воскресний? І вже тим, що дні юніль-

кі, кинувши на призвіл дикій смерті, пішли на горі безстримні — складатимуть пісні бадьорт...

І там нечутною ходою пройде Христос Воскреслий, де мить коротка є весням дана; тайгами Сибіру, снігами Соловок; кільчасті дроти концлагерів переступить; ввійде крізь плетиво решітки і скимившись, серце тремтке, розбите, підтіме, в долонях люблячих обнявши, щоб вірою окріпло, і в ясному видінні красу країни далекої покаже, що є, живе і житиме вічно, необорна, щоб снага була перетривати.

ж ж ж

А нам вигнанцям, чи ж рідні шляхи розлогі, навад ізвінку зеність, росяні ранки молоді, покилі верби над плесом рік розливних, веселі попонини в вінку лісів чатинних — хіба ж заступлять скучні бруки міських вулиць чужого краю і сонце, що пече, не гріє, і млявий хліб із ласки?....

Десь краї ще дальші обіцяютьде може заведеться добробут, — та знаєм, це не те. Там далеко, аж до болюдалеко, що аж не видно, лежить Рідний Край. Туди тяга і туга. Туди тужливі споглядання і мислі. Та ранку рожевого і до нас зайде Христос Воскреслий, і віру, що десь на дні, глибоко, за розпачю буднів жеврів — роздме, щоб воинем невгласної лямпадки палала.

І прийде день, завершиться народу шлях Гологофти; тоді здолавши супостата, у відновленні величнім храмі, побідну пісню хвали проспіваєм і Воскреслову Христові і Її, що теж воскресла.

— — — о о о — — —

Д О В А.

І пустиня прийшла. І шукає брат брата,
І гукає з нас кожен в туман, в самоту.
А епоха дзвічить, як бризантна граната,
І простелює млу і влучає в мету.
Бомбоносних ескадр впокоряючий клекіт,
Невмоляма жага пожадливий ескадр -
І ревуть з-поза гір батерей далекі.
І рокованим дійством бушує Театр.
Наша юність палка, наша юність грозова -
Ураганна, гарматна, шрапнельна весна -
Задудни нам походом і вибухні знову.
Динамітом незданим, пекучо-ясна!
Щоб крізь дим і вогонь, мимо скреготу смерти,
Мов по трупах років перекро чить добу,
Щоб не зрадило серце, щоб віддих упертий,
Ще останнім зусиллям дихнув боротьбу
І прийняв її жар, як належну заплату,
Як заслужений дар, від воскреслих століть:
Нашу юність палку, нашу юність крилату,
Нам ще раз пережити, обернуту в мить.

О. Мирон.

РОСІЯ В МИНОУМОУ І СЬОГОДНІ.

З щораз то більшою виразністю наростає прірва у сьогоднішньому світі між двома світами: демократичними країнами Західної Європи та Америкою з одної сторони і більшевицько-комуністичною Росією з другої. Кожний день приносить нові непорозуміння і загострення ситуації, які раз надбирають - то дещо відхиляють марево третьої світової війни. "Від Штетіну по Тріест стойть залізна стіна", за котрою проходить підготовка до послідного змагу.

Глубша аналіза причин такого стану вказує, що це не є випадково, але для цього є глибоко історичні мотиви, які повстали і розвинулись на терені російської імперії, з її сьогоднішньою шильдовою назвою ССРР.

Практичні потягнення цієї російської політики під сучасний момент є:

- 1/ Йогічним розвитком в стремлінні Росії протягом віків вийти широким фронтом у світ і його собі покорити.
- 2/ Вислідом цього відвічного антагонізму між Росією і її культурою, Європою і східентальнюю культурою.
- 3/ Вислідом цього до крайніх меж розвинутого російського мистецтва і вітри у спеціяльне післанництво російського народу.

Вже у самих початках, історія Росії націхована тенденцією рости коштом сусідних народів, шляхом нищення та ліквідації всього, що є

відрубним, згл. вимічим від московського.

Похід на Україну і зруйнування Києва, столиці української княжої держави, 1169.р. - ростово-суздальським князем Андрієм Боголюбським - це перший крок імперіалістичної політики молодої московської держави, яка щойно формувалась. Є це перший вияв їхніх ненависно-руїнівських первин, які лягли в основу психіки московського народу, що повстав як вислід змішання та злиття монголо-слов'янських рас.

Завдяки ослабленню Золотої Орди, татарської держави над Волгою, який в заразі своєї історії підлягала Росія, Московщина усамостійнюється політично і поширяє свої володіння на схід /ХІУ - ХУ ст./.

Скрившись, Росія починає теж наступ на захід. Під її ударами 1473.р. паде Новгород Великий, а далі приходить до перших конфліктів з Польщею. Завершенням першого етапу росту російської держави є прийняття титулу "государа всієї Русі", московським князем Іваном III. Грязним, який, одружившись з братаницею послідного візантійського імператора та прийнявши герб Візантії, двоголового орла, за державний герб Росії - бажає перетворити Москву у Третій Рим.

Внутрішні незгоди задержують хвилю розрост Росії. Щойно помилка Хмельницького, який піддав Україну під "руку царя православного" 1654.р. стала для Росії дуже сприятливою нагодою посунутись в Європу. Не помагає нічого пізніша боротьба українського народу з Москвою. Бручною політикою Москва закрилася в Україні і Білорусі, а програна союзних шведсько-українських військ Карла XII. і Мазепи під Полтавою 1709.р. - дає змогу завершити Росії другий етап її імперіалістичної політики і пробити собі "вінно в Європу", виходом побережжа Балтійського Моря. Тоді теж назва "Росія" стає офіційною назвою "московської імперії".

Не даром це й ще досі, навіть у пролетарському ССР, - царя Петра I. весь час представляється як "Великого" - і як національного героя, основоположника сили і могутності Росії.

Мілітарне ослаблення Туреччини і внутрішній розклад Польщі, датує змогу Росії поширитись на південь і захід. У висліді Росія стає над Вислою, Прутом, Дунаєм - не враховуючи тут азійських теренів /ХVIII ст./.

Подібне закінчення війни з Наполеоном змінює значення Росії вже у загально-європейському масштабі.

Вона стає на сторожі т.зв. легітимізму у цілій Європі, посидаючи свої армії всюди, де треба ліквідувати незалежницькі стремління поодиноких поневолених народів.

Імперіалістичний апетит Росії і її пляни все ж-таки не були співмірні з її силами. Кримська війна 1853-56 рр. вперше вказала на те, що Росія не "колос на глиняних ногах".

Це однак не зовсім не перешкоджало Росії продовжувати свої пляни у відношенні до менших народів. У завзятій війні Росія ліквідує самостійність кавказьких народів в ім'я поширення туди християнської віри.

Завершення своєї експансії Росія бачить у здобутті Дарданелів із Константинополем та Балкану. Звідси її союз з Англією і Францією проти Німеччини і Австрії, які ті терени мали під своїм впливом. Рівночасно Росія робить спробу опанувати побережжя Великого Океану на Далекому Сході, де доходить до зудару із Японією і де вдруге виявляється мілітарна слабість російської імперії.

Перша світова війна 1914-18 рр., у якій Росія думала зреалізувати свої пляни відносно Дарданелів і Балкану, приносить із собою

розвал царської Росії. З війни Росія виходить переможена.

Царська Росія впала, але не впала російська імперія. Цар Миколай II, знаходить гідного наслідника в особі Леніна, який прямо в останній вже момент рятує Росію від розвалу і шляхом брутального насилля і терору, перед яким близьче терор царів, ліквідує самостійницькі від-осередні стремління поневолених народів, між ними і України.

Для поверховного обсерватора червоний шильд, з яким Ленін, голосні революційно-комуністичні гасла, плян всесвітньої комуністичної революції і диктатури трудових мас і створення у цілому світі соєвих республік з широкими національними і соціальними правами - могли б вказувати, що це вже не та Росія, що зайдли основні зміни.

Дійсність однак зовсім відмінна. Практика більшевицької політики дуже скоро розшифрувала обличчя СССР і т.зв. комуністичної російської революції. Тепер вже є ясним, що СССР - це лише зручно замаскований російський імперіалізм, який під іншим прапором хоче зреалізувати те, що не повелось царській Росії, про що мріяв Іван Грізний, Петро I, Катерина і сестні, тисячі російських політиків, публіцистів, діячів.

Змінено теж тих, які це мали реалізувати. На місце безвільної, здеморалізованої російської аристократії, поміщиків, графів, баронів і князів - які покланялись почали різним Распутіним, прийшла комуністична партія з залізною дисципліною і "новою" мораллю. В ім'я пролетарської революції відреставрувала вона загниваючу імперію, творячи державну машину, якої завданням є, за словами Леніна, розторошити гнилий капіталістичний Захід Європи і кинути його під ноги кривавої Москви і її володарів.

У своїй політиці більшевицькі можновладці не гордять старими методами і засобами, протищно, відграбують, давні російсько-царські святощі як "православ'я", "словянофільство", а як взір всієї мудrosti ставлять російську традицію і політику царів, яких знова внесли до своєго пантеону.

Зіставлення понять і твердження з дійсністю та плутаниця , в яку забрили сьогоднішні вожді Росії, бажаючи замаскувати свої справжні плани і наміри - вказують дуже виразно на те, що їхня політика це продовження і реалізування традиційної російської імперіалістичної політики проти Англії - це ж апеляція до національної боротьби в ім'я самостійності, а не в ім'я пролетарської революції, видигнення із старого царського арсеналу словянофільських ідей, договір з Гітлером і плянування в трикутник Рим-Берлін-Токіо як четвертий партнер проти Англії і Америки ради поширення своєї території - це не союз з інтернаціональними революційними силами проти реакції, але політика союзу держав з державою проти інших в ім'я чисто імперіалістичних інтересів.

Чи пляни заняття Дарданелів, Порт Артура, претенсії на італійські колонії в Африці і на частину Туреччини є в інтересі трудящих мас, які мусять класти свої голови і кров проливати в ім'я чужих ім'ядей і плянів? Петрів, Катерин, Суворових, Кутузових, Микол? Чи ж це є звичайністійкий імперіалізм і продовжування політики тих, яких поставлено в пантеоні святощів Росії?

Побіда над Німеччиною дала змогу Росії опанувати Середуши і Південно-східну Європу, підступити під Дарданелі і Середземне Море і стати віч-на-віч з останнім противником на шляху до панування над світом. Сьоподні Росія, яка володіє, Берліном, Варшавою, Прагою, Софією, Будапештом, Будапештом і Білгородом, яка має до своєї диспо-

зції осередки у формі комуністичної партії у цілому світі - це вже не чинник противаги Європи /проти кого?/, але потуга, яка в своєму наступі не стріне сильної Німеччини чи Франції, лише розкладені безсильні державні Західної Європи і розгромлену Німеччину.

Безперечно, що не забезпечення на Заході за собою лінії Штетін-Тріест є ціллю сучасної російської політики, але дальша експансія і дальші територіальні здобутки. Така бо вже природа всіх імперіалізмів, які тільки в безупинному рості і еспанзії можуть існувати.

Імперіалістичні тенденції російської політики важуться даліше із оцією органічної ненавистю росіян до окцідентальної культури і до європейського Заходу взагалі.

Причини цього - це передусім вплив тих елементів, які увійшли у психіку російського чоловіка в час формування російського народу. Маю на думці оці монголо-азійські перві, змішані з слов'янськими і звідси та протилежність європейського і російського типів людей. Вороже і руйнницьке наставлення Азії до осягів європейської культури передалось росіянам і є їм теж питоме.

У своїй російській публіцистичній і літературній творчості ми можемо знайти аж надто багато аргументів на повище твердження. Поза тим самі росіяни цього не скривають і відверто до цього не тільки призначаються, але і цим гордяться. Без огляду на політичні переконання росіян, - всіх їх єднає оці спільна ненависть до Європи, до її суопільного і політичного паду і те бажання це все знищити і покорити Росії.

У тому напрямі більш і червоний росіянин знаходить скоро спільну мову. Разом з тим учиться і третій фактор - а саме специфічний, сильно емортинений у росіян месіянізм віра в особливе післаництво російського народу. Щоб не бути голословним наведу ряд прикладів в російській творчості, в якій порушується ця проблема. Достоєвський у своєму "Днівнику писателя" відмічає насільки чужою для росіян є Європа. "Чому - пише він - майже 9/10 росіян в своїх мандрівках за граніцю пристає все до лівих верств європейських, до тих, кот-рі так сказати відкидають свою власну культуру? Чи не силино в тім бажані російську душу, котрій європейська культура все буда чужа?

Лілік. наше/. Я власне так гадаю. Європейці бачать в нас окорішеварварів, що волочуться по Європі і тішаться, що знайшли щось, що можна зруйнувати і які руйнують задля самої руйнації, задля приемності, тільки щоби поглянути, як це все розлетиться у звалищах, ось як борди дикунів, як гуни, що увірвались у старий Рим демолючи святе чисто, не маючи самі поняття про це, що за скарби культури вони нишили при тому".

Деонтієв в книзі "Вісток, Росія і слов'янство" пише про волю Родину таке: "я вірив і тепер віро, що Росія, яка має стати на чолі якої-замінити цею новою слов'янсько-східною цивілізацією упадаючу цивілізацію, що романо-германської Європи.

Всілід за тим стверджує Тотчев: "над гіганськими руїнами Заходу підноситься мов святий ковчег ще більша Росія... Хто посміє сумніватися в її покликанні? Захід сказав все, що мав сказати." Екс-брієнте 1885-1886 "Булгаков" додав: "тільки Росія покликана перебрати духовий провід над Європою". Теоретик російського інгілізму, Бакунін заявляє: "російський народ внесе до історії нові засади створить нову цивілізацію, нову віру нове право і нове життя".

"Наше діло - твердить Чаадаєв - внести спасаючий принцип порядку в що став добичео. Росія не сміє кинути тієї місії, що повірена її царем небесним і земним". А граф Бенкендорф, вторуючи йому пише: "Минуле Росії було гідне подиву, теперішність більше ніж близкуча, а майбутнє перевищити все, що може представити собі людська уява". Ось як розуміли завдання і ролю Росії ортодоксальні представники в царській добі, і чи змінивши деякі терміни, ми не дістанемо оцих звісних заяв теперішніх вождів СССР, які розпинаються про місто російського народу, який має подати братню руку допомоги трудящим всего світа і спасти їх "від капіталістичного іга" та встановити новий лад під проводом Москви. І там і тут оця безмежна віра в післанництво Росії довершити перебудову світу під її проводом, а яка червоною ниткою тягнеться крізь російську історію до сьогодніших днів. Як подібні до себе в своїх твердженнях про завдання і місто Росії і царєвець Леонтьєв і Тютчев - і Чаадаєв і Суворін, і Саморін і Герцен і ряд інших з одної сторони, і оці всі ідеологи, теоретики і практики комуністичної Росії на чолі з Леніном з другої сторони.

Москва - третій Рим - це гасло дореволюційної білої Росії, Москва - столиця III. Інтернаціоналу - це гасло пореволюційної червоної Росії. Коли Герцен мріє "пронових варварів, які підуть руйнувати західну культуру", то Горкій "плює в обличчя Америці і прекрасній Франції в ім'я босіцьких ідеалів" - а Бруно Ясенський лобується в картинах руйнування старинного Парижа / "Я жгу Париж" /, бо "чи можливий тріумф і панування без вандалізму, без матеріального руйнування будинків, пам'яток штуки, бібліотек, тощо? Звичайно ні! - відповідає відрazu в собі Леонтій. А дальше "в самій вдачі росіян с дуже то важні риси, які далеко нагадують турків, татар і інших азіятів, ніж інших словян".

Реаксумуючи повище сказане, мусимо ствердити, що у російській душі є розвинута оця свідомість потреби боротьби з європейським Заходом, що конечність, бо це мало б бути основною передумовою перемоги і триумfu російського месіянства.

Росія гнорує народи Заходу, гнорує Англію і Америку.

"Росія, мислить континентами, знає монгольський світ на Сході, магомеданський на півдні, романо-германський на Заході". Цей останній є для неї ворожий духово і тому Росія не покине намагань цей світ знищити. Поєднання цього світу з російським є виключене і неможливе.

У сучасний мент ситуація є того роца, що мусить скорше чи пізніше прийти до зудару і або один, або другий партнер тільки може остатися Третього немає.

Не входимо в те, коли до цього дійде, ми стверджуємо лише факт, що станеться. Всі передумови виграти бій має за собою Європа, якщо піде на стрічу, мудрою політикою, прогресивним рухам своїх народів.

Росія буде мусити відійти туди і обмежитись до тих рамок, з яких почався її похід і раз на все будуть зліквидовані її потенціальні можливості знову вийти на світову арену з її деструктивними егейстич-но-імперіалістичними плянами і стремліннями.

"БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ".

Якщо абстрагуватись від океану пролитої крові, від гір
трупів замордованіх людських істот, від величезної суми людської
смрадливості, від поневірки, голоду і злиднів сотень міліонів
людських істот, від цілковитого духового поневірня людської
думки, словом, якщо не згадувати не брати до уваги всіх
всього того страшного зла, яким большевики в нечуваних масштабах
бах творили і творять на просторі одної частини сухонутної
надійній поверхні Земної кулі — то всю большевицьку революцію, яку вона
всієї свій називають "великою жовтневою" можна розглядати, як один
дин велический, найбільший в історії людства соціальний експеримент.

У Відповідях на експериментів, яких безліч робилось і робиться в стінах наукових лабораторій, цей соціальний експеримент
розглядається не лише своїми маштабами. Большевицькі експериментатори зовсім не мали своїм завданням перевірити на доказах
сліді вірність теоретичних висновків Маркса, в істинності яких вони не тільки кілька трохи не сумнівалися, але уважали за найбільший гріх, що стаєть і блузниство найменше критичне до іх на-
ставлення. Соціальні експериментатори нашого часу, большевики
були отже зовсім не вченими дослідниками, а фантастичними про-
повідниками і здійснювачами соціальних догматів, у які для них
перетворилися теоретичні висновки Маркса та його російських на-
слідників. Для російських крайніх приклонників Маркса, його і-
сторія стала більше ніж науковою догою, вона стала для них
символом віри, а самі вони були зовсім не проповідниками нау-
кового прогресу, а неофітами нової соціальної віри, своєрідної
релігії без Бога і без містицизму, але сповненої справжньої фа-
натичної нетерпимості й ненависті до інакші думаючих, справж-
ньої фанатичної віри у великого пророка комунізму Карла Маркса
і в непротримісті його сучасних земних наступників і заступ-
ників, своєрідних большевицьких найсвятіших пап, іхніх т.зв.
Вождів — Леніна, Троцького та нинішнього живого большевицького
бога — Сталіна.

Большевицький експеримент мав не тільки довести вірність
теоретичних висновків Маркса, але збудувати на іх основі новий
справедливий суспільний лад, в якому не було б місця експлуа-
тації людини людиною. Згідно з доктриною Маркса большевики по-
ставили своїм завданням відібрати виробницчу власність /"зна-
ряддя виробництва" за термінологією Маркса/ від паразитарної
класи капіталістів і поміщиків /дідичів/ і передати її трудя-
щим — робітникам і селянам. Звідси і відомі большевицькі га-
сла: "земля селянам", "фабрики робітникам", які завоювали ім
своєго часу таку прихильність і підтримку в широких масах тру-
дящих, що було однією з головних причин перемоги большевиків у
російській революції.

Якто визнати, що одною з ознак соціальної справедливості,
як вона відчувається людством, є думка про те, що кожна людина
має природне право бути повновладним господарем плодів власної
праці, то, теоретично кажучи, большевицький експеримент мав е-
тичне виправдання й обґрутування в намаганні знищити експлуа-
тацію людини людиною. В цьому між іншим і полягає ґрунт тої

Фанатичної віри в історичну справедливість своєї правди, так : питоменну большевицькій боротьбі перших півдесятка років іхньої революції, поки вона виконувала роботу руйнувачів, "гобокопатників" за іхнім власним висловом, несправедливого суспільного ладу. В цьому, коли хочете, полягає причина величезного успіху й величезної популярності большевицьких ідей про несправедливий соціальний лад у широких масах країн, в цьому якраз і що сьогоднішнього дня криється небезпека "заразливості" т.зв. комунізму.

Зазначимо мимохітъ, що большевицька формула "знищення експлуатації людини людиною" не є рівнорядна формулі "кожна людина має право природне бути повновладним господарем плодів власної праці", а лише частиною її, або вірним і є негативним відтинком. До позитивної повної формулі большевицькі поребудовачі світу свого часу не додумались, бо перебували цілком під ідейним гіпнозом хибних тверджень Маркса. Нинішні большевики вже не думають про це, ім не до того, вони вже зовсім не ті, вони дуже далекі, просто діямстрадально протилежні колишнім фанатичним борцям за щастя людства. Це, між іншим.

Тепер, коли большевицький експеримент уже цілком закінчено, ми можемо з цілковитою певністю сказати, що большевики виказали лише першу його частину. Большевики справді відібрали виробничу власність від капіталістів і поміщиків, але вони не віддали цієї власності ні робітникам, ні селянам.

В цьому й полягає увесь сенс іхнього ідейного проводу, увесь трагізм становища одурених ними мас трудящих і увесь жах даремності й безглуздості іхніх безмірних злочинів.

Большевики віддали віддірану в паразиторних класів виробничу власність своїй бельшевицькій державі, яка на думку Леніна, мала стати, найвищою формuloю організації трудящих клас, як "держава робітників і селян". Іншої форми організації трудящих крім "держави робітників і селян" бельшевики собі не уявляли і не уявляють.

Що це таке бельшевицька держава? Чи є то справді організація робітників і селян? Не будемо глибше торкатися тут цієї великої теми, що заслуговує на окреме докладне вивчення, скажемо лише, що ані советський робітник, ані советський селянин, чи т.зв. колгоспник, не відчувають, що це іхня держава. І хай скільки не пнутяться сучасні бельшевики дурити світ та вбивати в голови своїх підданців, що іхня держава є держава справедлива, держава ладу, що нею керують робітники й селяни, у це не вірить ніхто, а найменше вірять саме советські робітники й селяни. Не дурно під час другої світової війни бельшевики викинули на смітник геть улякі соціальні гасла, а поставили ставку на звичайний всеросійський патріотизм і не дурно по цій війні іхня пропаганда б'є в патріотичні барабани вихвальння "руського" народу. Ніякі бельшевицькі завивані, нілкі найглушливіші тамтами іхньої пропаганди не всилі заглушити й приховати голої правди.

А ця правда полягає в тому, що советською державою керують не робітники й селяни, а советські партійні урядовці. Ці урядовці, щоправда, /і це єдина правда/ вийшли і навіть спеціально дібрани, за мізерним винятком, з робітників і селян. Але ці урядовці, свою спеціальнюю працею, своїм соціальним положенням, своїми інтересами соціальними і своїм світовідчуванням /як казав Маркс, свою свідомістю, що визначається буттям/ зовсім не є вже ані робітники, ані селяни; мало того - більше за все вони бояться стати зно у робітниками й селянами, вони є особливою кастою, яка на цілому світі зветься бюрократією .

Советська бюрократія від слова бюреї - контора, канцелярія - крат - правити /щобо правління тих, хто сидить по конторах і канцеляріях/, своєю істотою і своєю психікою далеко гірше за - порядну бюрократію пурпурних держав. Штучно і наскільки виведена з низів суспільства, советська бюрократія, як міняка інша в світі, мусить чіплятися за своє упривілейоване становище і більш/ніж будьяка інша в світі здатна на найменший помах диригентська паличка диктатора негайно міняти гасла, віру, ідеї, власне ті речі, яких вона не має, бо це є найбезідейніша ,найбезпринциповіша в світі юба блудомізів, щойно вчора запрошені до покоїв, до посад просто від гною і бруду. Та банда лъкаїв і лакеїв більше ніж будьякі інші лъкаї в світі боиться упасти на те дно, з якого щойно відерлась на поверхню, а тому є найбезоглядніша у відношенню до своїх вчораліх клас, робітників і селян. Це про іх сказано: "За шмат гнилої ковбаси батька й матір продаси". Советська бюрократія не невеличка, замкнута в собі каста державних службовців, як по інших державах; це велика, спеціально виплекана, могутня своєрідна кляса, едина опора советської держави, яка посіла місце розчавленіх і знищених капіталістичних експлуататорів і користує, тільки вона одна, з усіх благ і дібр, що іх виробляють советські робітники і селяни і тими благами підкуплює, розкладаючу морально, т.зв. советську інтелігенцію. Ця советська бюрократія, опора й підтримка фанатичного диктатора і його найближчої купки безпринципових прибічників,творилася не раз. Згадаймо крикаве винищування троцкістів, згадаймо видушення бухаринців, згадаймо, як загадково й таємничо зникли з політичної арени і з життя т.зв. старі большевики, яким, зрештою не можна відмовити в тому, що вони по своєму широ вірили в справедливість своєї справи. Нічого не показує точніше - цілковитого переродження т.зв. советської влади, цілковитого занепаду ідейності й повного ідейного краху, як заміна колишніх ідейних борців безпринциповою і продажною клікою советських бюрократів, яка фанатично паралізує і жирує в Союзі на найбезсовіснішій експлуатації советських робітників і селян.

Советський робітник, як і всякий робітник за капіталістичного ладу мусить "продавати свою працю". Советський робітник - лише продає свою робочу силу не приватній людині, а державі . В капіталістичній державі робітник має право торгувати за ціну своєї праці, намагаючись продати її якнайдорожче. Він має там право страйкової і іншої активної боротьби за поліпшення свого матеріального стану. В советській державі робітник не має таких прав. Він мусить покірно і без нарікань брати ту робітну платню, яку йому пропонує монопольний власник усього сущого тут , советська держава. Страйк - річ немислима в Советському Союзі. Советський робітник не має права змінити часи праці, припинити роботу й міняти професію. Співнення советського робітника на працю - карний злочин. Порівнюючи своє становище з становищем напр. американського робітника, советський робітник з повною рапшю запитує сам себе: по понад 25 роках "пролетарської революції", "за що боролись?".

Советським селянам, яким большевики обіцяли свого часу - землю, дісталась замість власної землі тяжка і невдачна промислова праця для "держави, робітників і селян" у зненавиженному колгоспі, до якого іх прив'язано як кріпаків.

Соретська інтелігенція в більшій своїй частині, в тій мірі, в якій вона є мозком, що думає, — гайде й бридиться своїм положенням платного й безплатного зазивача до ярмаркового со-вєтського балагану з його готентотським тамтамом барабанної пропаганди.

Але ніякі тамтами, ніякі найоглушиливіші постріли з усіх московських гармат, ніякі советські церемонії і солодко-патріотичні промови т.зв. "знатних людей" не всилі приховати тої єдиної правди, що відібралиши, виробничу власність у капіталістичних паразитарних класів, большевики не дали її в руки трудящих, а віддали в руки советської держави, якою керує нова паразитарна упревілейована класа советської оупрократії - всі ці партійні керівники, всі ці енкаведисти чи енкагабисти, як іх тепер називають, вся ця брутальна кліка безпринципових карієристів.

Широкі советські маси глибоко відчувають советську кричу-
щу неправду. Сотні міліонів відчувають, що їх одурено і що їх
дурять далі. Поза превілійованою веретвою диктатор і його клі-
ка не має опертя і підтримки в масах.

Ці сотні міліонів советських людей глибоко нещасні і пригнічені. Вони не бачать виходу. Вони не знають ще, що можливий тайний соціальний лад, коли вони - трудящі, робітники, селяни й інтелігенція всі без виніку можуть стати дійсними власниками - "знаряддя робітництва" не на капіталістичній основі, а на основі нового, дійсного справедливого соціального ладу, обриси якого чим-далі вирисовуються більше перед нашою думкою. Той - лад не буде ані капіталізмом, ані соціалізмом, ані компромісом між тим і другим.

Умови, для негайного запровадження того нового ладу вже - цілком створено зокрема у нас на Україні, як і по інших країнах, що входять в СССР.

Ясно бачимо, що й увесь світ іде до того ладу, який є неминучий.

І. Зелений.

ПІД ЧЕРНІГІВСЬКИМ НЕБОМ.

С п о г а д .

Недостатня, чи слаба обізнаність з національно-визвольним рухом на Наддніпрянщині властива не лише українцям із Зах. Укр. Земель. В значній своїй частині наддніпрянці так само не досить уявляють собі справжні масштаби відомих визвольних акцій за весь час більшевицько-московського поневолення Батьківщини.

Спричиняється до того кілька умов. Різниця форм боротьби, вимінена цілком відмінними обставинами в советській та польській частині українського терену, як і другий поважний чинник — розірваність обох частин — достатньо з'ясовані вже у нашій пресі. Говорячи параз про визвольний рух на Наддніпрянській Україні, хочемо підкреслити, знову таки відомий, чинник, який прослухився до затемнення яскравих фактів змагу наддніпрянців. Кожий більше-менше видатний факт у Західних Українських Землях висвітлювався на сторінках преси. Численні прояви національно-визвольного руху на Східних Українських Землях або цілком замовчувалися советською пресою, або подавалися в спеціально-му освітленні й виглядали, як такі, що не мали ніякого абсолютноного відгуку й нездатні активізувати "віддант рідній партії і Сталінові" маси. Ясна річ — десятки й сотні тисяч прихильників руху зникали без сліду. Існувало лише про осіб і то не завади.

Дело соромно признавати в тому, що численна інтелігенція, учасники боротьби, перебувачі тут на еміграції доки ще не зрозуміли /може і не звались/ потребу поспілкуватися спогадами, розповісти землякам бодай один чи два факти. Поза тим віховним впливом, який безперечно матиме найкоротший хочаб маркс, автор Його викладе свою скромну, але завжди поважну частину до матеріалів про життя боротьбу.

Величезна різноманітність фактів, форм змагу, прияність антисоветського руху в усіх галузях господарства, науки, техніки мистецтва і літератури добре відомі нам вироди цікого часу, дають можливість хіба кожному з нашої нової еміграції, від селянина до професора університету розповісти тепер, що було переките. Нам здається, що не лише факти прямого, відвертого героїзму /вони є найважніші/, знайдуть собі місце. А скільки прикладів прикованого, упертого спротиву можна було знайти в кабінеті вченого, майстерні мистця, за пультом держигента, студентській аудиторії, каміндерії колгоспу, цехові заводу!

Не треба думати, що все поза героїчними вчинками не є цікаве. Звичне для советського горожанина є жалюєво повчальне для інших. Здаючи собі справу з того, яке відчленення має правдиве слово про більшевізм для європейців і американців, не переоцінююмо також твердість пам'яті, обізнаність і непримиреність і певної частини налої еміграції.

Ж Н Р

Під'їзджаючи до Чернігова, відчуваєш притиснення особливого настрою і думок. Це не те підвищене радісне чекання моменту, коли перед очима розгорнеться фантастична синізотична гір у вінку буйної зелени зо скіпучо-блімми мурами й золотими зорями бань, велично скомпонована

на над спокійною Дніпровою широчиною. Перед очима пробігає скромний лейзах Чернігівщиною. Що має все не менше сивини ніж "матір городів руських", але ж втішлю вони до нашої історії такою силою ясніра-вих подій, як Київ. Сумовитою думливістю переймається бачучи оддалік, а націо оглядаючи пам'ятки цього трохи забутого міста князів сівер-ських. Щиро і глибоко хвилюють, анімізують думки й незабутнє враження пишають мудро простий Чернігівський Спас, церква св. Іллі в гли-бокім яру серед густих дерев, пам'ятки барокові, могила М. Коцюбинсь-кого під двома віковими дубами на горі біля монастиря св. Тройці...

Серед колишніх губернських міст Наддніпрянської України Чернігів, як національний осередок, був із перших і чернігівська інтелігенція довго берегла добре національно-культурні традиції. Можна сказати, що численні риси духовного ладу й стилю поведінки чернігівців сми-лися під найбільшим впливом тонко інтелігентного, воромого наймен-шому прояву банальності мистецько-письменника - М. Коцюбинського, приваб до громадської діяльності, смак до неї пов'язувалася тут з постаттю Б. Грінченка.

Саме ці риси відрізняли групу чернігівської молоді, якій присвя-чуюмо ці рядки.

Всі вони зникли в обрію, ледби встигнули розквітнути, широко роз-горнувшись для України. Вони вийшли з різних середніх шкіл, керованих у 20-их роках країною, ще не виміченою тією українською інтелігенцією і нішли до вищих учбових закладів, де працювали, організували й пана-ли поодинці чи групами.

Я добре пригадую, як школа-тм. Коцюбинського - альма матер бага-тьох відважних і чесних, що в 1920-их роках виходила на різні обі-ційні демонстрації під прапорами малинового кольору - того самого, що горів на козацьких корогвах. Цей "шанс" не був підозрілий для о-ка тодішніх "хазяїв міста", але для цілого складу школи та її керів-ника, члена СВУ Г. Холодного символіка була добре зрозуміла. "Свят-кування" большевицьких свят обмежувалося звичайно викою на мані-фестацію порожніми, клясними кімнатами. Зате літературні вечори, широ-ко практиковані в школі з нагоди відзначення пам'яті наїх письмен-ників, /тоді ще рука советського цензора не встигла повинесловати з програмів 70% імен/ мали завжди урочистий характер і глибокий ідеї-національний зміст.

Говорити ростійською мовою, а чи спешітчю "чернігівським" жар-гоном, властивим чернігівським отоманям, - визначало втратити добру опінію у шкільної громаді. Ці /далено не всі/ особливості школи, по-ряд із вихованням простих шляхетних рис поведінки, колосальна праця вчителів над піднесенням любові до історії України, глибоке есте-тичне виховання - дали дійсно висококультурну групу молодих україн-ських інтелігентів, попри всі труднощі, їхній, накажання розкласті.

Пам'ять зберегла мені постать талановитої учениці 7-ої класи, О.Ю. ІТ реберати читані на вечорах без юдного коменту, добриного жово-ю і стилем, завжди відрізнялися цілювитою оригінальністю думки.

Зосереджена й солідна Т.Р. близкучий математик, з не менш поважним знанням в літературі, чи замоканий у літературу добрий співак, К.Р.

Всі вони, пізніше члени національних осередків. Дві перших СУМ, третій в націоналістичній організації Імівського Педагогічного Ін-ституту. Всі були засуджені на закритих процесах за "агітацію про-ти радянської влади і підготування терористичних актів", О.Ю. і Т.М. було заслано в далекі табори, К.Р. же був відправлений на почальну 30 рр. Не лише три. Доля останніх була майже такою самою. Досить згадати, що

з цього випуску школи залишилось лише три-чотири особи, а майже цілій педагогічний склад був репресований під час розгрому СВУ. Найбільше постраждав ідейний провідник та директор школи, активний націоналіст Гр. Холодний.

З інших шкіл ім. Чернигова вийшло ще кілька людей. Перед характеристикою їхньої діяльності треба сказати кілька слів про загальну атмосферу, що панувала в 20-их рр. в місті. Дещо слаба на той час, теоретично не підготована і з тактичних міркувань /поступовість у знищенні національно-свідомих елементів/ провідна офіційна верства, що була стримана в своїх виступах на адресу української інтелігенції. Поза тим, часто в самих керівних органах /особливо освітніх/ були окремі відповідальні урядовці, що або лояльно ставилися не розуміючи, в яку небезпечну силу виростає виховувана в підлеглих школах молодь, або і просто національні українські діячі. Ясна річ це використовувалось інтелігенцією для посиленої протиболішевицької акції. Зокрема в Чернігові місцем гарячої національно-культурної проповіді був старий собор св. Бориса й Гліба - автокефальна українська церква, де європейсько-освічений єпископ, священик і композитор Н.Н. /протопіп/ та священик о.Л. вели активну національну пропаганду. Доля о. Н.Н. нам невідома, єпископ же і о. Л. "зникли", як це часто бувало. Той же дух панував у інституті освіти, середніх спеціальних школах.

Друга група молоді згуртувалася в "Професійно-технічній Школі" та біля неї. Загальним культурним рівнем ця школа могла б викликати заздрощі в перший літній вищій школі особливо пізніших часів. Той самий тонкий естетичний смак, та змістовність кожної студентської вечірки чи сходин, де незрівняні реферати, гарячі дискусії на літературні теми досягали незвичайної для середньої школи глибини й змістовності. Треба згадати, що дискусії часто мали за тему твори опозиційних українських й російських письменників, виходячи за межі літературної дискусії. За школою зв'язано кілька імен, які потім фігурували у закритому ж процесі, влаштованому ГПЧ. над великою організацією молоді. Таємні архіви слідчих і каральних советських органів ховають у собі повний перелік імен та долю людей, що зважилися на очайдущий вчинок. Невідомо також який зв'язок цієї групи був з національно-визвольними організаціями нам відомими. Тоді ж дуже важко було припустити, що красунь з майже дівочими рисами обличчя О.О., вайлуватий міцний В.дз., артист скульптор О.К. та ще кілька з молоді мали за завдання й готовалися висадити в повітря штаб будівництва стратегічної залізниці Чернігів-Овруч, що мала величезне військове значення. Завдання підготовлялося оборежно й дбайливо, конспірація була вміла, зв'язки широкі й добре налагоджені. Невідомо як саме було викрито організацію незадовго перед виконанням завдання. Учасників не всіх було арештовано відразу. Частину пізніше пійманої знищено за "усунення" відповідальних партійних робітників у деяких районах Кіленщини. Серед тієї молоді найясніше постаттю є безперечно О.К., якого було заарештовано вже в студентські роки на 3-ому курсі Київського Інституту Мистецтв. І високообдарованому, можливо геніальному юнакові щасливо поєдналися справжній широкий артизм, глибока вдумливість і знання книжки, неперестічна, просто бліскуча зовнішність, атлетична сила і "неймовірний", за виразом одного з професорів - талант до скульптури. Академічні завдання вирішувалися ним граючись, крім того він багато компонував дома.

Для скульптора М.Д., що жив разом із О. була загадковою поведінка О. Часто О. зникає на кілька днів. Іноді це бували прогулянки

"у природу", як говорив юнак, який ставився до природи пантеїстично, а частіше цього змагала справа. Той же скульптор пригадує, що однієї ночі Олег повернувся додому, з простреленою рукою. Пізніше виявилося, що Олегові в ту ніч пощастило вирвати з-під варти одного товариша.

Он було заарештовано разом з кількома студентами. Це відкрито собою смугу провокації, посилення на гляду й дальших арештів, зокрема серед військових керівників Інституту, причетних до великої антибольшевицької організації вищих військових старшин на Україні.

Про розстріл К. Його друзі довідалися від матері. Це було страшне оповідання скаліченої горем, одинокої в цілому світу жінки, яка не мала кому винести свій розпач і не могла позбутися його.

А ще пізніше один "усунений" енкаведист розповідав така: вирок Олег приняв спокійно. Коли в глухому п'юхові його поставлено було на коліна обличчям до стіни, щоб за звичайним способом вистрілити в потилицю, герой встав і обернувся обличчям, виляв того, вимагаючи стріляти в груди. Кат вітровився, тоді четверо п'яних енкаведистів розстріляли Олега з карабінів.

Ще дуже багато ховають від нас таємні архіви советського суду і НКВД. І те, що пригадується тепер - дрібні скалки великих і величних фактів. Поки що система терору, брехні, політичної проституції зробила своє: приховала від нас самих спражні діла наших борців. Це не на довго. Вони випливуть на поверхню, хоч би як не нищила слідів злочинна большевицько-московська рука, і розкажуть світові страшну правду. Ми ж мусимо почати підймати завісу тепер, наскільки нам дозволить наша пам'ять.

В.Трихрест.

З А Г О В І Р в К Р Е М ЛІ...

/Розв'язання З-го Комінтерну та "воскресіння" Вільгельма Піка/.

1. У 1939 році літом советські часописи "Правда" та "Известия" коротоко повідомили про смерть голови німецької секції Комінтерну В.Піка, який начебто втонув, купаючись в ріці Ока.
2. У 1945 році був за советським радіозвідомленням, "розв'язаний" Комінтерн, а в 1944 році в США, за заявою секретаря місцевої комуністичної партії Бравдера, "розв'язана" була навіть і вона сама.

3. У 1945 році в американському часописі для німців "Ді ное Цайтунг" згадка про В.Піка, про голову Комуністичної Партиї на окуповану советську зону.

Близчі подробності цих подій мають такий вигляд:

1. 1939 рік. СССР розвиває гарячкову дипломатичну діяльність і готується до війни.

Каганович до Сталіна /прикладавши його/ показуючи йому книжку Гітлера "Маці Кампф": Хося, чи ти все знаєш про цю книжку? - Від коми світ стоїть, що ось другий твір такого безмежно відвартого викладу політичної спримованості. Але в той

час, коли заповіт Петра І. був вельми законспірований, "Майн Кампф" відверто поширюється. Ст дурні німці!".

Сталін /заперечно хитнувши головою на знак того, що ще не читав/: "Про існування цієї книжки я знаю від Радека і вже доручив її перекласти - хочу її достеменно розглянути".

Каганович: "Ой ти Іване" /при цьому він покрутів пальцем навколо низького чота Сталіна/, чи ж можна з тією книжкою когось окрім мене знатомити? - це ж небезпечно!"

Сталін: "Не сердься, дорогий тестю, я все передбачив. - Пере-кладач буде потім зліквідований. Про це вже потурбується Берія".

Каганович: "О, тоді пробач, Посю, я бачу, що на деяких речах ти розумієшся".

Сталін /вдоволено підсміхнувшись/: "Звісно. Але, що там у "Майн Кампф" і такого написаного, нащо треба звернути увагу?"

Каганович: "Є там багато такого, що може з'єднати Гітлеру прихильників серед дрібно-буржуїського свинства - це треба знешкодити. По друге, треба всіляко дзвонити по всіх усюдах

про ці місця "Майн Кампф", які стосуються до "Дранг нах Остен".

Цим дуже легко можемо настановити проти Німеччини всі відповідні народи й особливо москалів, що як відомо самі не від того, щоб

прибрati до рук і то саме на Заході, нові території. "Дранг нах Остен" подвоює підривну силу нашого, хе-хе-хе, коника про права націй на самовизначення. Про те одночасно в середині СССР треба

замовчувати антисемітизм "Майн Кампф'у" - розумієш?"

Сталін: "Щоб заснити пельку дрібно-буржуїському свинству, я маю в своїй конституції, як ти знаєш, точечку 6. про хі-хі-хі, особисту власність. - Звичайно, щоб дикун міг працювати на свого господаря, останній постачає йому фіговий листок - не більш. Проте, очевидчаки, довежеться дати інструкцію Наркомфіну, щоб він хвилює трохи попустив в оподаткуванні цих особистих власників, всіляко пропагуючи закордоном цю полегкість, як відступ у питанні приватної власності взагалі. Зрозуміло, що по тім ці особисті власники пізнають, що таке меч пролетарської диктатури... Одночасно ж треба таємно наказати про остаточне вивласнення на користь, хе-хе-хе, держави всього того, що в посіданні окремої людини може давати засоби до існування. Отже, щоб нарешті і вожників не було. Так само треба остаточно мо нополізувати й заготів-
встановивши відповідні ціни. Тільки так можливо буде цілковито узaleжнити ждан від нас. Держава - це ми; вона є наше підирі-
ємство. А тоді ми іх, тих граjdан запитаемо: Кишиш кушал, душа любезний? Хе-хе-хе, хі-хі-хі!"

Каганович /сміючись і собі/: "Так, але підкреслено протисоветське наставлення, "Майн Кампф" може заимпонувати твердолобим. Отже, гадаю, що треба заздалігідь висловитися за залишення колишніх німецьких колоній таїм за Англією і до певної міри обмежити відверту діяльність Комінтерну в Індії, посиливши, звичайно таємну там роботу. Крім того треба галасувати, що "Дранг нах Остен" тільки маскує більш важливий для Англії "Дранг нах Вестен".

Сталін: "Зараз накажу Літвінову про популяризацію моєї хе-хе-хе, формулки - чужої землі не хочемо, але й своєї не віддамо.

Треба викликати Мануїльського /натискає на кнопку/".

Сталін до Мануїльського /що вчуши виклик негайно примігов/: "Треба індійську роботу трохи згорнути, звер-

х/ - Коли Каганович хотів візвати турнем, то казав "Іван".

нурти натомість більшу увагу на з'єднання для нас, можливо із допомогою громад, відповідальних працівників у вищому енергеті Індії. Складич конгрес Комінтерну, галасуй про небезпеку фашизму та зроби декілька приємних жестів на адресу Демократичних блазнів. Від тактики гегемонії Комінтерній треба перейти до тактики же-хе-хе народного фронту. Надіши відповідну директиву Леонові Еллсу. Прім того треба стресити порох з гасел пансловянізму, мусим з'організувати прилагідний хвиля пансловянський конгрес. Так зважимо до нашого роза і цих дурнів. Принеси мені список німецької секції Комінтерну з характеристикою кожного з них!" Сталін до Кагановича: "Треба числитися з тим, що німці мають найвищий питтевий стандарт у світі - не велика перевіска для революції. Не даремно ще Ілліч казав, що комборт німецького робітника загубить німецьку революцію. Але майбутнє зумовлене війні мусить нам допомогти. Тоді треба буде клинути на Німеччину все. Проте треба ще числитися з тим, що під час майбутньої світової війни німецькі комунисти, як колись у першій соціал-демократії, можуть опинитись у лавах вождівного свого Фатерланду. Отже..."

Каганович /перебиваючи Сталінові і фаміліярно ляскнувши його в рам'я/: "Тепер я тебе, Йосю, розумію. Вінскуче. Позволь продовжити твою думку. Отже, треба німецьку секцію Комінтерну на час майбутньої війни вилучити з суспільного життя, маючи взагалі на увазі, що прийде час, коли з тактичних мотивів після Комінтерн треба буде оголосити як розв'язаний. Зрозуміло, що весь апарат Комінтерну тоді ж також негайно треба буде надіслати по відповідним країнам для безпосередньої роботина месцях. Коли ж перемога над Німеччиною буде забезпечена, тоді й німецька секція, що стане таким чином перед довнішим фактом, буде змушена працювати як така. Ефект буде тим більшим, як вона впаде накінець як камінь з неба". Сталін: "Саме так і я гадаю, щоб продемонструвати, мовляв взаємозалежність Комінтерну і ССРР, застерігши себе цим одночасно від різних підозр, бо ж у відповіді Комінтерн буде ще активніше працювати, постанову про розв'язання - хі-хі-х-, прийме сам Комінтерн. А тоді моєго підпису буде не треба і труднощі світу не зможуть мені нічого закинути.

Каганович: "Геніально, отже, щоб закон* був чистий, треба ходити не по закону, а побіля нього."

Сталін: "Дорогий тестю, ти краще обміркуй, як законсервувати секцію на час війни. А по друге я хочу знати твою думку щодо при-
датності голови секції В. Піка взагалі".

Каганович: "В. Пік надається до використання, бо тін дурний і упертый, як той кавказький імак /цим цьому Каганович однім оком гляпнув на Сталіна/. Ренту членів секції я розгляну саме з цього боку. - Тих, що мають глузд, треба зліквидувати, залишивши найдурніших. Но ж до В. Піка, то треба, щоб він, залишивши при житті був оголошений як мертвий."

Мануйльський: "Ось принес список".

Каганович до Мануйльського: "Гаразд. Уважай на те, що німецька секція Комінтерну на деякий час буде вилучена. Іди!"

Каганович до Сталіна: "Іди Йосю, спочивати, а я зараз викличу Берія /Утисне кнопку/."

Каганович до Берія, що ввійшов: "Як справи з психоневропатичними дослідами, що іх веде твій наркомат?".

Берія: "Маємо гарні наслідки. За допомогою довірених лікарів що іх мені надіслав Кінторович замість попередніх, до речі мовлячи вже зліквидовані, почастило допровадити стан піддослідної людини трівало до повної безводності і утрати пам'яті. Вона нагадує люматика, але може істи. Також ходить, що лише туту, куди ії

спрямовано рухом, при чому йде доти, доки ії не спинить якась перекода, напр. стіна."

Каганович: "Знаменито. Треба знайти таку людину, яка зовнішнім нагадувала б В. Піка. Цю людину треба зліквідувати, але на людях, повідомити після цього мене. А дійсно В. Піка, так само як членів Комінтерну німецької секції, проти яких ось на списку /показує список/ стоїть зеро, треба на довший час перевести намалюваний тобою стан лянатиків. Решту членів секції, з хрестиком на списку, зліквідувати. Вважаю просте, що через незграбність цього дурня Бжова закордоном галасують, що мовляв, за т.зв. мирний час у СССР знищено більше 50 міліонів людів. Що тільки, що не більше, але треба покищо бути обережним. Надолужимо потім".

Берія: "Гаразд, буде зроблено все, як слід."

Берія /повернувшись у НКВД/ до агента для особливо важливих доручень: "Знайди Івана, щоб був схожий на цю людину /показує світлину В. Піка/, добре зазнайомся з ним, напомпуй його горілкою, забери папери, всунувши йому в кишеньо ось ці /дає щільно заклеєного пакета/ і заведи до річки купатися. Іван мусить утопитися, але тут його треба витягнути. Вчини галас і виклич місцеве НКВД. Берія до головного лікаря НКВД: "Зараз тобі привезуть декілька людей у стані наркотичного стану, спричиненого морфієм. Пророби над ними ті експерименти, про які мені заповідав. Ніхто, під загрозою смерті, не повинен знати, що де за люди."

Берія до Кагановича /через три дні по останній розмові/: "Все зроблено. Кого треба зліквідували, а В. Пік з рештою товаришів перебуває в експериментальному інституті НКВД. Ці дурні дуже легко піддалися лікам, особливо, сам Пік, який підсилює враження лянатика нерухомим поглядом своїх справді баранячих очей".

Каганович до Мехліса /що прийшов на виклик/: "Вмігучи в "Правді" повідомлення про смерть В. Піка, мусиш простежити за тим, яке враження зробить вона закордоном".

2. 1943 рік. Напруження СССР у війні з Німеччиною досягло вершина. Спротив СССР уможливлюється тільки допомогою Англії і США та безглуздою політикою фашистів, що обумовлює зневість народів проти німців. Проте навіть дезорієнтовані народи ^{РФ} зуміють, що справа йде лише про змагання двох імперіалістично-фашистівських систем - брунатної і червоної. Все гучніше лунають гасла "Геть Москву, геть Берлін" і народи в боротьбі на два фронти завдають і тим і другим докульних ударів. Тиранія - олігархія СССР прагне за всяку ціну прискорити кінець війни, що можна зробити, приспавши чуйність західних альянтів щодо загальних планів марксистів ^{Польщі} революції опанувати світ."

Каганович до Сталіна: "Викличте Димитрова /Мануїльський в той час був інкогніто в Індії/ і накажи йому негайно розіслати своїх членів по своїм країнам. Відповідні закордонні візи, звичайно на імення зовсім інших осіб передасті ім Літвінов. Директиви: такі: враховуючи зросту нехіть до комуністів, треба всюди прагнути до об'єднання з соціал-демократами та соціалістами, підпорядковуючи потім іх своїм впливам. Революція мусить іти, залежно від обставин двома шляхами: сумні - впровадженням на керівні посади вірних нам людей, які будуть провадити вивласнення, використовуючи різні базіальні і мокрим - збройним захопленням влади з примусовим вивласненням. Вислід буде той самий - приватна власність буде зліквідована. Вивласнення або націоналізацію треба провадити безоглядно навіть шляхом відшкодувань. Вивласнене майно зрештою потрапить у наші руки так само як і відшкодування. Ветельно треба винищувати носіїв позиціоноготепер

гасла про приватну власність для всіх людей. В цьому полягає найбільша для нас небезпека, бо здійснення цього гасла визнало б справжню національну революцію в ії матеріальній галузі й відразу усунуло б клясовоу боротьбу - пролетар теж став би власником. А без клясової боротьби ми все одно що риба без води". Сталін: "Так, Комінтерн треба негайно оголосити як розв'язаний. Більш того я вирішив відновити пагони та підспільні організації на москалів. На цих конях правні вершники досягнуть до Атлантического Океану, особливо, якщо вміло використати всі ті можливості, які дася Атлантическа карта, для захоплення дальших територій. Деяку поступку треба зробити й отим мракобісам. Потім, звичайно, ми з ними розрахуємося. Тому Ярославський повинен поки що згорнути артілерійну пропаганду й офіційно вмерти, знову ставши Гугельманом. Треба наказати Торезові, щоб він тимчасово підтримав де Голя, якщо він згодиться підсилювати вивласнення - націоналізацію. Випадок з Рено, що заповів своє майно на засадах приватної власності для своїх робітників і службовців дуже симпатичний, але я особисто вплинув на Де Голя що той згодився скасувати заповіт, перебравши майно в державу. Так само треба наказати чесним комуністам, щоб вони на тих самих умовах підтримали Бенеша. З другого боку треба наказати Бравдеру, щоб він трохи згодом оголосив розв'язання компартії ЗДА, - ним можемо приспести пильність конгресу ЗДА. От утнено штуку! Вільгельма Піка з товаришами гадають потримати".

Сталін до Дмитрова, що ввійшов, почувши виклик: "Ось тобі моя власноручна стенограма наших з Лазарем Мойсеевичем розмов у справі дальшої тактики Комінтерну. Безпосередні вказівки одержавши від нього.

Каганович до Дмитрова: "Це директива до неухильного виконання. Крім того зверни увагу на Болгарію, Югославію, Румунію й особливо на Грецію. Головне, щоб винищувати там носіїв національної свідомості. Треба всюди і завжди підливати ім-співробітництво з німцями. Але особливо важливе - це знесення приватної власності. Пітагор сказав, по хто не має власності, той що має батьківщини. Отже тільки використовуючи засіб вивласнення, зможемо переворити людство в слухняних нам обезвласнених і безбатьківщинах рабів. Спротив цих рабів, як закономірний при цьому, тільки бажаний. Тим краще він даватимо нам підставу нищити іх на основі клясової боротьби та національної ворожнечі, яку треба підогрівати позірними привілеями для одних націй в обличчі зневаження інших. Ти сам повинен залишитися в Москві й тримати далі керму Комінтерну, а в Болгарії нехай поїде інший Дмитров, який мусить удавати, що саме він є справжній Дмитров".

3. 1945 рік. Совети заняли Берлін. Приймов час і на В. Піка.

Каганович до Берія: "Переведи В. Піка з товаришами в нормальний стан, встановивши за ними пильну контролю з особливо випробуваних агентів, які повинні непомітно супроводжати іх всюди. Учуныти ці німці мусять вже в своїх квартирах. Дай про це звістку Дмитрову."

Дмитров до В. Піка: "Ви стали жертвою гітлерівських посілак, що хотіли вас з товаришами викрасти та привести до фашістської Німеччини, зробивши з вами там те саме, що вони зробили з Тельманом. За допомогою таємних ліків фашисти перевели вас в анабіотичний стан, щоб уможливити таким чином перевіз закордон. Проте пильність НКВД зруйнувала ці діявольські плями, але всі зусилля наших лікарів, щоб визволити вас з обіймів цієї летаргії лише щойно тепер, по п'яти роках, дали бажаний вислід. Витаю вас

і подіялося взаєму залізному здорогу. З а цей час відбулися величезні похід, до призвели до загибелі фашизму на нашій батьківщині. Зараз перед нами величезне поле до дій. Німеччина повинна стати частиною всесвітньої соціальної республіки. Проте не зашовчу складності ситуації, позливішою рисою якої є те, що Комінтерн обіцяє не існує. Натомість кожна секція стала неначе б. то окремим Комінтерном і працює в своїй країні під моим загальним керівництвом. Друга складність полягає в тому, що Німеччина поділена на чотири окупаційні зони. Зрозуміло, що ваш осідок буде в советській зоні, де будете мати всебічну пітirimку. Треба за ціну здубувати міцні осередки КПН в інших зонах, використовуючи гасло об'єднання з іншими партіями, бо тільки так можливо щонебудь зробити там, де не сягає багнет советського жовніра. Виступайте всередині зо стрільником об'єднання Німеччини знову в один організм, мовляв, за видalenня з неї західних аліантів, з котрими неминучий зудар. Це становище повинно з'єднувати для КПН більшість колишніх фашистів. Цим поки що гордувати не слід, потім з ними розрахуємося. Наразі треба ліквідувати тільки тих з них, що уявляють собою дійсно ідеологічну небезпеку. Якщо колишній фашист убліває над вивласненням, або визнає, що німці винні в поганому ставленні до інших народів - це є ставить для нас небезпеку. Ведіть також комуністичну пропаганду серед американських і особливо серед французьких воїнів. Важливою проблемою є також те, що величезні маси людей з окоплених військ теренів східної і центральної Європи, скориставшись наявністю англоамериканців в Німеччині, посунули в іх розташування, демонструючи тим самим свою чехіть до советського устрою. Всі ці численні поляки, білорусини, литовці, лотини, естонці, українці, румуни, мадяри - все це націоналістичне наволоч, що прагне до самостійності своїх країн тим самим загрожує утворенню в майбутньому світової республіки з комуністами на чолі. Цих людей треба всіляко та звітувати як фашистів і використовувати всі засоби для іх компромітації - пресу, радіо, газети на поодиноких советоприхильників англоамериканців, тощо. Часів злочини, доконані німцями треба валити на тих людей. Ну, та на місці буде винніш. Пам'ятайте, що ви є майбутній володар німецької советської республіки!"

Під к.: "Радий за довіру, яке я буду старатися виправдати".

1945 рік. В часописі "Цінон Цайтунг" з 21 грудня є згадка про те, що голова центрального комітету КПН В. Пік прагне взяти саму участь у Нюрнберзькому процесі. Важливе не це, звичайно, бо совєти напевно його туди не пустять з мотивів запобігти можливому скандалові. Важливе є те, що Пік є живий, як живий таким чином і Комінтерн, як інституція в новій формі своєї підривкої і небезпечної для світу діяльності.

.....

Р.В.

"УКРАЇНА є і буде вічна"
/Польський публіцист про Україну/

Класичні у своїй неповторності засоби жонглювати найпоступово - вінними гаслами назовні, щоб одночас в середні повести найчорнішу реакційну роботу для здавлення найменшого поступового відступу - це безспірний прийом советської політики й дипломатики. Поступається в арені часу з скічним виявом і тенденціям прогресив-

них рухів, бути іх опікуном і провожатим, щоб з тим більшим успіхом виявлені рухи і інших носіїв знищити і бути іх гробокопателями - цей азійський метод, притаманий большевизму, розшифровувуваний щораз більше в наші часи - призвів був до загибелі безчисленну кількість чирих ентузіастів "нового соціалістичного життя". Ідея ту про УРСР, яка для багатьох в початках, не була тільки пильдом. В неї цвірли були й ті, що, як комуністи-українці приймали були участь в революції, оправдани ідеєю "нової України", в неї покірили були ті, що б'ючись проти червоної Москви, по упадку нації державності, опинившись поза межами "квітучої країни соціалізму", зневірені в Європу і її поміч, принявши за правду "новий український курс" на Рідних Землях, маркований, на іх думку, рядом безспірних з'явич, як от Н.В.П. українізація, буйний розквіт української культури - розказувались і повертались в Україну, щоб працювати для ії добра, величі і слави. Як відомо, цей т.зв. "український курс" в УССР викликав був на ЗУЗ хвилю т.зв. радянобільства. Та доля всіх тих ентузіастів, що пішли будувати "нове життя" однакова: починаючи від старих комуцітів-українців до комуністів-неофітів; від Шумських, Курбасів, Зерових, Хвильових, Скрипників, аж до родини Крушельницьких; іх всіх, як заманених виявлених, чи навіть запідозрілих носіїв ідеї політичної відрубності і суверенності УССР, зліквідовано найчорнішою большевицькою реакцією.

В польськім часописі "Ожел Бяли" з дня 3. березня 1946, ч. 9. з'явилася довга стаття п.н. "Вспомене", де автор Р. Врага, не тільки знавець українських відносин, але й ентузіаст і то не лише української природи, але й української душі, близкучим стилем і також формою розповіді, докладає до так континентальної колись для нас справи радянобільства. Стаття, написана по-ком, настільки цікава, що ми її перекладаємо і тут в цілості.

Ж Ж Ж

"Було це в 1939 році в Києві. Було горяче липневе пополуднє. Зустрілися ми припадково перед хвилиною в околицях Лаври і оба, кружеючи прийшли над кручу чудової Могили Аскольда. Перед нами був вид, що для кожного, хто уродився на Україні, є найчудовішим видом світа.

Денебудь умирати буду, відається мені, що в останній хвилині бачитиму широко-розлитий срібно-сталевий Дніпро і в безконечній далині зелень і краски степу, малі смішні дімки Дарниці, луки велітенських мостів, що з височини провалля скидаються на діточі забавки. А передусім, що бачитиму непорівняно в своїй красці небо, почую жар українського сонця, подув степового вітру, що приносить із собою оголомшуючий пах землі, зелені і квітів, запахи життя і смерті.

Бачив я його востаннє перед 5-ти чи 6-ти роками, десь - вже не тільки - в Берліні чи в Парижі. Вибирається саме в Україну. Був радісний і говоркий, не зважаючи на те, що радше зустріч його зі мною заклопотала його виразно. Але не міг здергатись, щоб довго і вичерпно не розказати, як радіс, як дуже радіє з амнестії, що іх прислали йому з Москвою. Старався про неї довго і вперто, разом з іншими своїми товаришами і політичними приятелями - цивільними і військовими. Був одним з напередових керівників українського самостійницького руху, а позатим соціалістом-демократом, з відомим європейським прізвищем і членом уряду самостійної демократичної України.

Шукав горячково, і єк політик і як соціаліст, зв'язків з Європою, з європейським суспільним поступовим рухом. Іздив, агітував, цитував, друкував. Розказував чуда, незнані Заходові, про ту свою Україну, про її зв'язки з романською культурою, про тугу народу до демократії і соціалізму, про його ненависть до Сходу і Візантії. З гонінням і чаром парижанина, цитував Жореса і Клемансо, з цинізмом британця говорив про рентовність Чорного Моря, з легкодумністю і романтизмом поляка декламував Шенченка, Куліша і ... Мінкевича.

Шотім прийшла катастрофа. Париж забув про Жореса, з помповою похованням Фоша, відсунув Клемансо, і заабсorbованій аферами Ставіських, відрікся не лише оборони "прав народів", але перестав інтересуватися "правами людини". Лондон, як то Лондон, а поляки зарозумілі на себе і на свою моцарствовість, як завжди непамятні ані на свою власну історію, ані на жодного з власних пророків, замкнулися в своїй загороді, забуваючи про весь світ.

Почалися отже старання про амнестію. І саме тоді, коли бачив я його востаннє - не тільки в Парижі чи в Берліні - лаштувався до відізду. Не дивився на мене приязно. Я зрозумів це. Мій Боже! - Якже ж мав глядіти на мене - поляка - а отже "зрадника спільноти святої справи". Спеціально твердо підкреслював такі слова, як "запродали нас", "зрадили", Собіз. з Заходом небелиця, добра для ідеалістів, вихованих на наших романтиках", "мусимо вести реальну політику", "відрікаємося Заходу для Росії" - "Росія оцінить це краще, як оцінив це Захід, коли разом з ним ставали ми проти Сходу" і т.п., і т.п.

Напрацались ми холодно, як не всороги ще, але не як приятелі і товариші зорoi.

Тепер сидів біля мене, мізерний, посивілий, постарілий на 15 щонайменше років. А проте ж знав я про нього, що займав визначне становище в "Академії Наук", чи щось таке. Читав я його наукові праці, його статті й брошури, що щось там п'яtnували, чогось там домугалися, повні ненависті і іді для тієї Європи, яка не хотіла допомогти йому в відбудові самостійної вітчини. Я знав, що жилось йому не зде, навіть дуже не зле. Говорили мені, що бачили його в "Контіненталь", найдорожчому київському ресторані, що його відвідували чужинці й високі советські достойники, де рахунок за одну вечірню багато перевищав місячний заробіток пересічного урядника.

По якомусь часі, коли все напевно було відоме, що ніхто нас не слішить, і що нікого нема в поблизжкі, почав трагічним свистячим шепотом:

"Чічого з цього. І тут програна. Цілковита програна. Москва не вірить слізом. Ми відреклися усього, що нас могло ділити. Ми п'яtnували все, що для Москви є нанависне. Ми прокляли наш Захід, що був все ж тікі і нашим. Ми обіцяли й запевнили повну співпрацю і солідарність. Ми прирекли - і то циро - співучасть у поході проти вас, - проти Європи. Ми визнали іх богів. Наші хати ми обвітали іхніми іконами. Ми оплюгували наші власні святощі. Ми спрофанували тлінні останки наших герсів. Ми помиями обляли іхні памятники і образи. Ми с繁华ували історію власного народу, щоб помогти до сфальсифікації історії іхньої імперії і іхнього народу. В заміну ми жадали не багато. Ми жадали цього, щоб дозволено нам самим, у власному народі перекутти життя на ново, від основ, від самої землі. Щоб дозволили нам самим переорати нашу минувшину, знищити зовсім існувачі їхніща і руїни. Щоб ми самі могли будувати нове буття, хоча б навіть після іх, московських канонів

і правил. Щоб ми могли власний народ захистити в громаді спосіб---
ній до повного суспільного й господарського життя.

Дурні! Ми не знали, що це ж ішло про те, щоб не допустити --
до захоплення і перетривання народу. Що це саме за знищення цього
народу йде боротьба Москви з Західом, котрий відрікся нас, зля -
каючись за себе і якого ми відреклися і який ми нап'ятнували, по-
віривши в новий міт. На цішо наша гачьба відречення віри батьків,
традиції та історії. На цішо зрада не лише в відношенні до влас-
ного, але й інших народів. Щораз скоріш ідемо до катастрофи, до
невідкладичної заглadi цілого нашого народу, щораз більш затискає
нас заливний обруч обіжників, директив. Щораз жопстокіше давить
нелюдський терор. Щораз більше людей волі і чину пропадає з краю
Щораз більше тут ворожих чиновників і солдатів. Щораз менше має-
мо до сказаних в найпростіших справах. Щораз більший терпимо-
виск, щораз більше загрожує нам нужда і голод, нам - українцям,
цим найурожайнішої землі світу. Ми самі забили свого духа і віру,
тепер бачимо, як легко позбавляють нас буття. Прийде час, коли -
на дармо шукатимете по степах і ярах українців. Повно тут буде -
калмиків, кіrkіzів, кадапів і якутів. Наші брати вже гинуть в пю-
ках Туркестану, в жиранських тундрах, на забалканських сопках
в енісейських тайгах. України вже немає! Знайдте там всі, що Укра-
їни немає. Народ, що відрікається Європи для Сходу, не стається
народом Сходу, але перестає бути народом взагалі. Схід є один
неподільний, інтегральний. Не можна в ньому "брати участі". "Можна
лише бути його невільником, його безвільним рабом".

По Дніпрі пересувалися поволі закриті димом пароходи, що во-
лікли довгі ріди барок, виминаючи крути мілини. Від низини імові -
гарячий вітер. Все було як давніше, як 20 літ перед тим. І тоді
говорили, що України немає, але тоді ніхто з українців не говс-
рив, що ії не буде. А ось тепер цей звеличник Хореса і пристрас-
ний читач Міцкевича, революціонер і український пробоєвик...

Я став і попрацював коротко і брутально. І сказав йому пря-
мо, що йому не вірю. Що не треба утотожнювати трагедії одного чи
навіть двох поколінь з трагедією народу. Що народ є вічний. Що,
/тут повівся вже зовсім по жамськи, мстячись за тамту паризьку -
чи берлінську реформенду/, що трапляється часто, що політичні
банкроти у власному банкротстві вбачають катастрофу світа і дума-
ють, що іх загибель і загибеллю людства.

Слухав цього всього, не відриваючи очей від блакитно-кольо-
рової далечі, в якій злився дніпро і Десни. Не во-
рухнувся і не відозвався словом, коли я закінчив "до побачення".
Лишися на кручі. Я пішов в напрямі міста.

Я іноді злий і поденервований. Я переживав у тому часі добу
великого підчесенна пляновою господаркою і збирним зусиллям. Не-
давно проголошений "п'ятирічний плян" переростав мене, але і за-
хоплював своєю могутністю і розмахом. Я мав багато погорди для -
європейського "ллового" індивідуалізму, фразеології, дрібноміщен-
ства, словом того всього, що для людей молодих, вразливих, але не
надто мудрих і не багато вміючих становить форму і суть Європи .

Читав я Маркса, Ченіна, Кавецького і ревізіоністів, всіх ра-
зом і водночас, не багато розуміючи іх суті проблеми та пасйону-
ючись геніальнюю демагогією. В тому часі був ю переконаний, - як
це звичайно молоді люди, які багато перевели часу на полі бороть-
би - що "заслуги" мусять бути винагороджені. Не розумів я, що су-
проти народу немає заслуг, але є тільки обов'язки.

І це все разом поглиблювало в мені почуття незадоволення
з цього, що не було вірною реалізацією "золотих юнацьких снів ",
що відбігало від вісії "пікнічних домів", которую ми - люди з Кресів

- одержали поручену в спадку по наших дідах і батьках, і яку ми принесли з собою на піски Маховиша. Кожний з нас був більш, або менш уданою копією "Чаруся Барики" і кожному з нас хтось дорогий, умираючи, проментав до вуха, якесь таємне доручення, котре само через себе було одиноким мотором в житті, а водночас затроювало кожну радість, нищило спокій і удержувало в безнастаний гарячці очікування.

Отже й тоді, коли йшов я в напримі міста, коли времті у - війнов між товпу, що вечірною порою переливалаась улицями серед міста, був я їж надто певен, що в цьому місті і в цьому краю будеться нове життя, власне життя цього саме краю і народу. Почував я одиноко його чужість і ворожість у відношенні до себе, як до людини іншого світа. Але в глибині душі я заздрив, що не беру участі в цьому новому, чужому житті, що недоступні є для мене його зворушення, його можливости, його ентузіазм...

Того ж дня вечором був я в театрі. В гарнім як бомбонера - будинку, "давніше Соловцова" града гостинно трупа харківського "Березіля" під дирекцією "Українського Маєргольца" - Леся Курбаса. Виставляли п'есу молодого українського письменника Куліша п.н. "Народний Малахій". На сцені побачив я знову Україну, правдиву Україну. В знаменитім імпресіоністичнім скороті уято село, мале містечко, знутра. Все залито світлом, розрадовано червінню і золотом соцізників.

Сільський початар Малахій провів останні роки війни і перші роки свободи в заведенні для божевільних. Виздоровівши, заедно питаеться, чим є це нове життя. Ніхто не мав ані часу, ані охоти об'яснювати, почувасти бідного виздоровця. Дали йому прочитати книжки Маркса і Леніна, де яких забрався Малахій з запалом, відтинаючись вісну від світа. Опромінений візією нового життя, виходить нарешті між людей, мандрує від уряду до уряду, від села до містечка і ніде не бачить ані "соціалізму", ані "комунізму". Знаходить іх времті, посаджених знову в заведенні для божевільних.

Таку то п'есу гралі в другому році першої сталінської п'ятирічки в наслідовім українськім радянськім театрі. Публіка /разом зо мною/ приймала її ентузіастично. Протягом кількох годин глядач, малютрований журбю вбогого життя, урятий в кліщі твердого режиму в службі і в дома, виживається з насію, віднаходячи в квестіях і репліках авторів свої найскритіші думки.

Із сцени ішла, що кажу ішла - бухала Україна, чудовою найспівнішою побіч італійської мові, розливною піснею, соняшними храсками і свіtlами, анархією думки, втіропністю сатири і дотепу, животним шовінізмом і тим, одиночкою у своєму роді, розгука - ним гайдусмацьким націоналізмом.

- "Україна... та це ж правдива, жива, нев'януча і неприсміренна Україна" - думав я очарований і п'есою і чудовим прекрасним Малахієм.

- "Бачите, а не казав я вам недавно, що це є Україна, а не Росія, не жодна там якась радянська республіка, лише нова молода Україна" - проментав мені до вуха глядач, що сидів побіч мене. Був це відомий поет, якого пізнав я перед кількома місяцями в поїзді між Одесою і Києвом, і який через пів дороги викладав мені, відриваючи мені в запалі всі гузики маринарки й камізольки, що Європа нічого не розуміє з цього, що діється в Советах, що "наемники капіталістичної преси" /ці слова підкресляв із смаком, дивлячись іронічно на мою заграничну краватку і попелінову сорочку/, віллюють небелиці про незільництво України й українців.

В перерві ми вийшли на бум'явар. Були це ті часи, коли то чужинець /навіть в столичних містах/ не був окружений зграєю шпигунів, коли обсерваторії провадилося тільки в конкретних випадках, а советський громадянин не зеленів сі страху, як тільки чужинець про щось запитав. Говорили отже свободно про мистецтво і про життя. Поет був ентузіаст, як тоді в вагоні. Завражив я однаже, що в цьому його ентузіазмі є тепер наче б нові, наскільки нечутні нотки.

- ... Очевидно, очевидно - розмахуючи великими руками - ми українці ведемо боротьбу. Вирочім ви бачили перед хвилиною самі. Але це тільки боротьба за тактику, а не за принципи. Вони там у Москві хотіли б грati першу скрипку. Шо ж хочете? - звичка до політичного і духовного імперіалізму врійшла ім у кров. Але марксизм - ленінізм це зовсім перемінив. Що треба зломить, а що треба - прямо здути. Ми знову ж боронимося на цьому фронті. Україна є наша. Україна є її буде українська. Читали ви останній нам альманах поетів? Тичина - що? Сосюра - що? А переклад "Пана Тадеуша" - Рильського - що? А говорять, що не можемо мати контакту з Європою? Чайже вже є наш тепер, той давніше вам "Пан Тадеуш". А сатира? Останя Вишня - що? А останню драму Микитенка, ви читали? Виставляли її в театрі ім. Франка. Що? А бачили ви як переходить виступи Садовського і Саксаганського? Хто відважиться здути цей ентузіазм, присмирити цю динаміку? Соціалізм входить в народ, в соціалізмі український народ, а не якийсь без маски союзний елемент. Ростемо, а не падемо. Мало цього, робимося потугою у всесоюзній скалі. Наші українці сидять в центральнім уряді, наші комуністи радять в Ц.К., а навіть в політбюро. Ми є здоровіші, сильніші, менш пережиті від москалів, а надіть, як дозволите, більш інтелігентні від них. Кто знає, чи цією дорогою Україна не стане головною, надрядною республікою в цілій советській імперії. Очевидно, очевидно - завражив в тім місці - мусимо бути лояльні, дуже лояльні..."

"Мусите, чи вас змушують?" Запитав я з досади.

"Не тільки мусимо, але й хочемо. Вирочім наша праця, на нашій власній землі є напою найбільшою силовою і міццю. Землі треба триматися. Земля варта цього, щоб для неї піти на найбільші уступки. А до речі з ким маемо йти? З Європою? Відреклася нас, відопхнула... - Тут знову завражив, зрештою ми не віримо в Європу. Європа є гнила разом з демократією і зі спорожнявілим індивідуалізмом. Будуччина є перед Росією. Росія є життєва. Мусимо йти з Росією".

- "Мусите, чи змушують вас? Запитав я другий раз, - сам не знаючи, чому та ціла балочка зlostить мене". - "Ви чіпляєтесь слів сказав не тільки мусимо, але й хочемо..."

"Замовк, виразно вражений". По хвилині накилився до мене і шепотом спитав: "Не могли б ви мені дати політичних писем їх видань закордонної України?"

- "Що ж це може вас інтересувати, що писуть "наемники капіталістичної інтервенції", "нахолки гнилої Європи"?

- "Очевидно ... очевидно... Тільки в цій боротьбі, яку ведемо було б легше, як би був другий фортеп'ян. Ви розумієте - другий фортеп'ян кажу, то з певністю влегшило б нам ситуацію тут. Що тут багато говорити, є дуже тяжко, натиски звідтом побільшу - ються з дня на день... Нераз понад силу!"

Більше з собою ми вже не говорили. По виставі йшов я бічними вулицями, в ясну місячну ніч, в тому ж моменті, наперехресті

вулиць переходить мені дорогу велика трупа, огидних, обдертих, лахміттю людей. Товна разила не тільки нуждою свого вигляду. Страшною була мертвецька тима несмовитого походу. Товну скружав гурт озброєних "тепісів..."

Я спітав в перехожого, що спертий на дерево чекав рівно як я на перехід:

- "Хто це?"

Глянув на мене півпритомно і знов влішив очі в понурий похід, як би шукав своїх близьких.

- "То кулаки, розкулачені українці. Розкулачені... - розумієте? Гістерично крикнув - Україна це багатий край. Самі кулаки. Отже треба всіх українців розкулачити, щоби тут на Україні збудувати соціалізм".

Вийшов я над Дніпро. Плис у місчному світлі ще гарніший, як в день. Дивився я на його мінливу срібляність, забув про похід. Забув про розп'яту чи сумніви моих співбесідників. Думав знову, що Україна є і буде вічна...

Минули роки. Обох моїх співбесідників - і цього з Аскольдової Могили і цього з театру - розстріляно. Лесь Курбас на Соловках. Пропав також автор драми "Народний Малахій", так, як більшість поетів, письменників і літераторів. Сам Рильський написав "Оду до Сталіна" і лішився, це значить животіс і піше вірнопіддані дитиромби. А що найважніше, згинуло сотки тисяч, міліони "розкулачених" українців. З народу залишилось лахміття. Позбавили його всього: історії, пісні, радості, краси й майна.

З року на рік переконувався я у велику правду слів: Схід є один, неподільний, інтегральний. Не можна в ньому "брать участі". Можна бути тільки його нерівільником, або безвільним рабом".

+ + +

І не зважаючи на все пекло страхіть, що його пережив і не рухиває український народ - "Україна є і буде вічна". Но український народ має ту чудотворну силу і снагу, що - як птаха-фенікса відроджується з власних попелів - і в загибелі не загибає. Це ми знаємо і в це ми віримо. Але зачинають це теж бачити і в це вірити чужинці, ба навіть вчорашні наші вороги.

- - о о О о - -

Д.

"ЗУСТРИЧ"

/ уривок з спогідання/

Чіко знат. Пройдуть дні і далеко поза ними остануться стіни камер. Знову воля ходитиме зеленими обніжками і так дзвінко співатимуть в садах соловії. Тоді він прийде до Марти і положить своє буйне серце в ії долоні. /Бо ж ніколи рін не погодиться зі своїм другом Марком, що в якійсь революційній аскезі кинув коханий дівчині тверде слово: "Не ходити нам вже більше в парі, бо ти могла б мене синювати в роботі для справи! - І загубив ії молода серце і своє/. Ні, Чіко знат: Марта буде йому пахнути холодною водою в жаркі дні і теплом пройме серце в ночі, що загибають в обіймах стужі. Іі дрібний сміх будитиме приспану тугу і так варяче стукотітиме його серце, коли натомлений зложить свою голову на ії долонах. Чіко знат те. Але він знат і вірив, що ніколи ії

білі руки не полонять його дикого серця, щоб застягнути в літєрі
озерце життєвих буднів. Ніколи не зовсім його душа є і в сльозливому
окнінні і не покине він своєї боротьби. Навіть, хоча б мав
зостатися самотним. Він знає. Якщо не знайде в ії очах спокою на
свою тугу, повернеться на свої самотні стежки. Тоді знову будуть
суворі дні /може і більше важкі, як досі/, буде боротьба, часом
утеча перед ворожими гончаками і кучерями блиску револьверу. —
Знову так більдко буде вчуати під тягарем важко розхитаних гру-
дей тремтке тіло ворога і бачити, як зо здавленої гортанки про-
тікає вороже "молоде життя".

Чіко в це вірив. Біла туга за незнаною дівчиною зпоза вяз-
ничної стіни, що заполонила його серце, не зламає його. За оку-
таними плахтою темряви гранатами захищав міський гамір, на впил-
ках підходила запізнена тиша і сідала Чікові в головах. Тоді Чі-
ко починає говорити свою казку: /Ця звичка осталася в нього з да-
вніх літ і Чіко зжився з нею/. Стіни камери розходили в далину і
зблизилося минуле.

Молодий вечір ходив селом. Чіко ніколи не був урбаністом/і
Лицький Господар заганяв до вуликів запізнені бджоли. Падала на
трави роса і білі платки вишневого криття. Дорогами знімалася —
гуща рожевого пилу. Хтось невидимий слав над річкою біле поло-
тино туману. Десять у полях котилося давінко іржання коня і росами
тужила парубоцька пісня. Молилися вечірною жертвою хатні димари
і в повітрі стояв запах стиглого дня. По садах перекликувались —
соловії. Деркачі роздирали своїм криком срібну намітку ночі, п'я-
ну від любощів і ситої, нагрілої землі. Чіко мандрував у това-
ристі місяця пухким пилом дороги. Закоханий в кучеряви димки —
своєго револьвера і в Марті, він співав хвалу своїй молодій ве-
сні і російським ночам. Світ хилився перед ним, і покірно лягали —
під його пружні ноги далекі голубі пляхи. Не було перепон, ні —
ухилів. Була боротьба, що сповняла радощі прийдешнього. Були
суворі-молоді обличчя товаришів і на тлі білих жасмінових кущів
 рожевіло личко Марти. Це і була Чікова "казка", проказувана на
різні відміни в вечірніх сумерках однією, коли в'язниця попада-
ла в гнітучий сон, а пругі грости розліялися в темряві. А ранок
застав Чіка байдорим і він з усмішкою йшов на допит.

— "Десять хвилин для здоров'я методор комісаря Пончка!" —
сміявся Чіко з тих ранішніх "вправ", як він звав допити.

Одного дня Чіко стояв у в'язничних дверях своєї камери і
гарячо торгувався про щось із старим ключником. Добряга старий
хотів, було відійти вже, та Чіко просунув крізь двері голову і
ногу й намагався переконати ключника. Тоді побачив Марту. Вийшла
із сусідної камери і йшла коридором дрібним кроком дитини. Чор-
ний жакетик тісно охоплював ії стронку постать. Голова перехилена
дещо в бік, наче б ласкалась до кого. Зпоза круглих, рогових
окулярів глянули на Чіка великі ясні очі: теплою ласкою обдило
його цілого.

— Марухо! — засміялося ій у привіт Чікове серце. Тіло рва-
нулося вперед... та ключник одступився на бік і перед Чіком за-
сіріли камерні двері. Хвилину стояв без руху, вчуваючи, як ра-
дість наповняє його цілу істоту.

— Достоту, як моя мрія! — пробігло думкою і до горла підхе-
пивсь м'який клубочок. Хотілося кудись бігти, кричати багато
або поклепати чиесь рам'я і сказати, багато, багато слів хоро-
ших.

Чіко завохтузився. Глянув по своїх, зразу привітній і со-
няшній камері, і на радощах почав якогось дивовижного танка.

Ключник, що саме зазирнув до "вовчка", підняв із ядиовання свої сиві брови й покітав головою:

- "Стервся малий зовсім на самоті! - погодився в душі старий.

- Добігalo полуслоне, як Чіко повернувся з допиту з більшим запасом синяків і поцарань. Поволі пошкандивав на улюблене міце при стіні і вако сів. Повів поглядом по камері. Здавалась - йому противно і холодно. Дроти грат умивалися срібною мжичкою. З кутів віло сирістю і холодом.

Здрігнувся і притулів лице до стіни. Вона супилася в понурій мовчанці. Підняв руку і застукав Марті привіт. Спинився і ждав. Та стіна мовчала. Застикув швидше, голосніше. І вчулося - йому, що Марта відповідає. Припав ухом до стіни і ловив кожний шелест.

За вікном нудьгою, марудно стукотів дощ. Коридором прогомогіли важкі кроки. Деесь задзвенів ключ і хтось плакав дитиною.

- Мартухо! - крикнув в душі. Знову застукотів, забуваючи - про обережність. Стіна супилася вороже. Тоді зрозумів. Утома обгорнула тіло, голова попала в порожнечу. Час повис на гратах і зупинився. З кутків зівнула нудьга.

- - 0000000 - -

З ПРЕСИ І З РАДІЯ.

Західна Україна також удостоїлася.

/УПС/ ч.5./ Київське радіо повідомило, що у Львові почала виходити газета "Львовская Правда". Очевидно вона призначена для тої "еліти", що мов саранча налізла з Москви на Україну і сьогодні засіла не тільки Київ, але також Львів та інші міста Західної України. Вона збирається заводити і тут свої порядки. Біда тільки, що УПА не дає жити тим "культуртрегерам" і б'є їх де тільки може. Недавно устроїли собі ці "рускі люди" для розваги олімпіяду у Львові. Але не зважаючи на те, що з деяких районів поїздка у Львів для учасників олімпіяди була пов'язана з ризикуванням для життя - пише советська преса - бо іх залякували фашістівські прислужники українсько-німецької націоналісти, все ж охочих було більше, ніж можна було іх подіватися. Видно, що большевицькі підніжки Сталіна не сподівалися бачити никого на своїй олімпіяді.

Доля монастиря Оо. Василіян у Жовкві.

/УПС/. Згідно з вістками, які ми одержали з Краю, большевики ще минулого року зліквідували монастир оо. Василіян в Жовкові, відому в цілій Західній Україні культурну станицю, що вславилася особливо бібліотекою, рухливою видавничою діяльністю та прекрасно урядженою друкарнею. 38 монахів НКВД позстіяло, решту вивезло. Друкарню також вивезено.

Монтування прот~~Х~~советського блоку.

/УПС/. В останній час спостерігаємо живу дипломатичну діяльність маршала Tito, яка завершилася підписанням пакту та взаємної помочі між Югославією з одної сторони та Польщею і Чехословаччиною з другої. Характеристичне, що так при підписанні пакту приязні з Польщею як і з Чехословаччиною, Tito

виразно підкорсив, що немає мови про монтування якогось слав'янського блоку, не зважаючи на те, що так Польща, як і Югославія та Чехословаччина підписали подібні пакти з Соєтським Союзом. Чіримо, що в цьому випадку Тіто, не зважаючи на те, що пройшов добру комінтернівську школу, говорив зовсім широ. Не йде тут про монтування якогось слав'янського блоку самостійних держав. Йде про монтування блоку просоветських сателітів, який має завдання влегти Собратам оніку над цими сателітами та остаточне вливання тих "самостійних" держав в сім'ю "свободних республик ССР".

За советськими вказівками.

/УПС/. Софійське радіо подало: Болгарський премієр мініс-трів заявив, що зміни в болгарському кабінеті підуть у напрямі вказівок советського, а не американського уряду.

В Софії повстала советсько-болгарська гірнича спілка, в якій вже працює 16 советських інженерів.

"Неблогонадъожні" соціал-демократи.

/УПС/. Радіо з Румунії повідомляє: Румунська Соціал-Демократична Партія виключила зі своїх членів голову партії Петреску та ще декілька членів Ц.К. партії за те, що вони були проти злуки комуністичної партії та соціал-демократичної.

Подібну акцію за злуку комуністичних партій з соціал-демократичними провели Совети також в Німеччині /в своїй зоні/, так, як і в Румунії своїми методами - терором/ Данії та Англії. В Данії соц-демократи категорично відмовилися від злуки, а в Англії на семирічні пропозиції комуністів про злуку, Лейбур-Партія заявила, що не може лучитися з комуністами, бо вони не ведуть британської політики, але є на службі чужосторонніх сил.

Деморалізація Червоної Армії.

/УПС/. Відень.- Наш кореспондент повідомляє: Вже від довиного часу давні фронтові частини Червоної Армії, які занимали Відень та всі вилися своїми грабежами й насильством, замінені новими кращими і більш дисциплінованими. Від того часу масові грабежі та насилля припинилися. Але не зважаючи на те, сліди деморалізації позначаються і в цих частинах. Це в першій мірі брак дисципліни. Як бійці, так і старшини Ч.А. не виконують дуже часто наказів свого командування. Хоч наприклад існує заборона червоноармійцям побутувати на базарах, вони цієї заботи не слухають. Найний образ, як постать червоноармійця, дуже часто старшини, а то й високого - старшини в ролі продавця цигаретів, не будене явище на гітільних базарах Відня. Не помогають нічого й облави, які на цих червоноармійців-купців робить військова міліція. Вуроють винадки, що придержані на базарі - червоноармійці відгрохуються міліціантам, визираючи іх останніми словами, а то й побивають.

Упривілесна позиція на окупованих теренах, люксусове життя в порівнанні до советського примітивного життєвого стандарту, все це викликує в червоноармійця очинське бажання: якнай-довше залишитися на скінчаніх теренах.

Для того демобілізація - це одне з найбільших недощів та найбільша кара для червоноармійців. Неодин червоноармієць, особливо ті, які мали можливість різними способами доробитися значної майна, замість повернутися в ССР, втікаєть на Захід - в

англійську чи американську зону.

Сграф перед поворотом в ССР, бажання лікнай довше, або й назавжди лишилися в західному Ельдорадо - яе це не парадоксально може і звучить, - скріпили боездатну вартість Червоної Армії. Червоноармієць ще воліє здобувати нові простори Європи, як повертається назад в ССР. З другої сторони цю боездатність скріпив патріотизм російських бійців, які всетаки творять більшість Ч.А. Цей патріотизм зріс під впливом перемог Ч.А. і запалив москалів - дальнім бажанням перемог та побід.

Можлива співпраця з Советами?

/УПС/. Посол Е.Г. Гансен подав у скандинавським парляменті такі факти про Совети з останніх 10-ти років.

1. Совети викликали, кермували й спомагали громадянську війну в Іспанії.

2. У 1939. році Совети заключили угоду про ненапад з Німеччиною, яка дозволила Гітлерові зачати війну.

3. Між вереснем 1939.р. і червнем 1941.р. Совети постачали Німеччині конечні воєнні матеріали.

4. У вересні 1939.р. Совети напали на Польщу, не зважаючи - на угоду про ненапад з тією країною.

5. Совети вивозили поляків до російських таборів, де з ними поводилися так погано, як і в Німеччині.

6. По розборі Польщі, Совети поповнили акт нападу проти Естонії, Латвії, Литви - Фінляндії.

7. У краях, занятих Советами, москалі так поступали, що від поступування німців не було нілкої різниці.

"Чи можемо з такими співпрацювати?" - питав п. Гансен.

---ooo00ooo---

НАШИМ РОБІТНИКАМ І ДОПИСУЧАМ З НАГОДИ ПРАЗНИКА
ХРИСТОВОГО ВОСКРЕСЕННЯ - СИЛІ , ВИТРИВАЛОСТИ В
ПРАЦІ І КРІПКОЇ ВІРИ В ПОВІДУ НАШОЇ ПРАВДИ

ВАЛАЕ

РЕДАКЦІЯ "САМОСТІЙНИКА"

М.Г.

СМЕРТЬ СВЯЩЕННИКА .

Сл.п. о. Ковча, замученого німцями
в конц. в . Майданок.

Задзвонили важкі ключі і іх голос покотився візницею мов - відгомін надходячої муки. Келії притихли. Принижкли в собі, дождаючи чогось невідомого, а страшного. Погляди в'язнів схрестилися в кімій тrizові. Крізь затиснені до болю уста просунувся тільки глухий душений стогік. Обличчя стягнулися, а очі заслонила маска. Сердце забільши в безсильну протесті, у грудях згомилася, щось обірвалося мов чорна дощова хмара обпало.

- На кого черга?

Безжалісний запиральник завис прокляттям у задумному повелій і часів, просячи власти на шию. Ніби щось несподіваного мало статися. Ніби невідоме наближалося...

Невідоме?

Ох Боже, аж надто відоме! Те, чого дождали всі від минулої суботи... Те, що приходило завжди, незмінно, із чоргівським докладністю кожної суботи.

Стукіт важких кованих чобіт загримав по сходах і кожний іх удар вражував боячим ударом двісті сердеч. Крізь "візитирки" - малі отвори в дверях, командали келій напрасно хотіли додглянути куди прямують ті страшні крохи. В'язні стояли рядами попід вогкими скінами і чули, як іхні нерви пучняють, напинаються, гросять прорватися і повінню божевілля залляти груди. Лиця в сліпучому свіglі біліють мов смерть. Білі, мов з мармуру вітесані, мов камінь загвердлі. І гільки очі повні якогось шаленого виразу, впялені в постать командаця келії, який прикипів до дверей, кроки на коридорі затихли. Келія № 1 завмерла. Здержала вітдики. Пятнайцять марів приверзло до стін. Засклилися очі. Серця пересталися бити у грудях. Руки стиснулися останнім напруженням і тоді командант відскочив від дверей і прохарчав.

- Ахгунг!...

Мов під пошмагом болючого батога вздригнулися постагі марева і глухий, нелюдський стогін струснув келію, виплив за краї покогився нічними вулицями міста в далечінь. Чи хто його чув?

Задзвонили свою пекольну музику ключі і двері воі страшним ріром відкрилися.

Мертвим, мов із за гробу голосом повторяв командант келії.

- Пане команданте, келія № 1. обсаджена 15-ти в'язнями. В дверях стояли гестапівці. Грубі випашені чорги із запитими очима, із устами розхиленими жагою і понуро наставляли дула іхні пістолі.

До келії ввійтів мов сама смерть, страшний Ібель. Поручник Ібель... усміхнений задоволений глядів на закаменіліх від нелюдського напруження в'язнів і глипаючи на картку паперу, що із держав у руці проходив повз ряди в'язнів. Вони вже не жили. Вони були мертві від жаху. Вони вже були гільки маревами. Раз пройшов Ібель повз них, солодко і лагідно посміхаючись до кожного, відтак другий раз а за третім разом його дрогтяна нагайка протяла лице командаця келії бувшого старшини Української Армії проф. Івана Смолича.

- Рравс!

Якось пекольна гримаса викририла лице старого професора. Очі ривернулися, волосся, сиве старече зіхилося і перлисий піт виступив пому на чоло. але крім здушеного стогону не прорався ні звук затиснених усі, він виїшов дерев'яними кроками на коридор і став роздягатися. А Ібель хрестив. Один за одним виходили мов тіні на коридор і роздягалися. В келії остало це гільки п'ятьох. Страшний регіт, опричник вдарив по келії. На нині досить!

В куті коридора лежала купа лахміття, що його поскидали з себе в'язні. Вони ж самі стояли голі перед гестапівцями, що наїженими пістолями окружали іх мов лісом і були вони мов не з того світу. Ібель скрив картку до кишень свого уніформа а відтак крикнув:

- Рравс міт де?!

Знов застукали важкі чоботи по сходах і залящали нагайки по плечак в'язнів, яким сили не вистачають вже, і тоді від сходів залунав сплющений крик професора Смолича.

- Скажіть Україні про нас ...

- Маль гальтен, фі! / Стули морду худобо! /

залинало звичайне і кроки затихли за брамою. Невидима рука загасила світла і в'язні збилися коло вікон, щоб бачити дальшу частину трагедії товаришів. Тих, голих, підводили до вантажного авта, вони мусіли лягати обличчям до дощок, через хвилину авто рухнулося мов страшна кровожадна передпотопова потвора і тоді їх востані бачено живими. Тихий стогін протік келіями. Ті, що залишилися, мали, ще перед собою тиждень життя. Тиждень життя в тих смердючих норах, але все ж таки життя. А може щось станеться? А може ... Професор Смолич також мав надію, що може... Може...

Келії відступають від вікон і шум тихою, але гарячою молитви пливе підземеллям. Отець Іванків, що належить до тих п'яťох, які залишилися в келії номер 1, проводить молитву, коло дверей, щоб інші в'язні з других келій могли повторяти. На двох стоїть тепла літня ніч. За вікнами розгорнувся світ. Гарний Божий світ і міліони зірок миготять у веселих зальотах на темно-оксамитному фірмаменті, а легітній вітер щадносить із далекі далечі відгомони голосів. Голосів вільних людей. Отець Іванків шепче в нічний простір темного коридору, а стодев'ятьдесят уст повторяє. Повторяють українці, повторяють і поляки, повторяють і жиди молитву українського священника.

Чи ж бо не один Бог і ^{не} одна молитва Йому?

...За невинно мучених, за тих, що сьогодні невідомій, страшній смерті назустріч бридуть, просимо Тебе Господи...

...Май милосердя над ними ...

...Хай кров іх ненінна гріхи іхні сполоще і хай дорога - страшна на Голготу іх до брами ласки Твоєї запровадить...

...Благаємо Тебе Господи...

...І нас у хвилинах страшних не опусти, сили наші малі кріпні і дозволь нам дорогу нашу страшну з ім'ям Твоїм до кінця пройти...

...Хай буде воля Твоя свята Господи...

Отець Іванків, стуливши голову свою в долонях, поринає в задумі, а враз із ним стодев'ятьдесят в'язнів. В молитві за тих, що іхні серця в тій хвилині просверлює немилосерна куля і за тих, що ім де жити дозволено. За вікнами стучить крок вартового. Його перериває тільки шум авта, що повертається із своєї страшної мандрівки і вигуки оцінчиків, а далі все затикає. Земля спить. Але в тюрмі такої ночі ніхто заснути не може.

Отеця Іванкова забирають на переслухання зараз з ранку. Без сніданку ще і не скінчивши своїх молитов, відходить священик. Іде по сходах на гору і чує, як його ноги вгинаються. Не зо страху. Але це вже шостий місяць, як о.Іванків ув'язнений. На світі не пізнали б його парохіяни. Колись високий, оглядний, здоровий і усміхнений - тепер сама шкура і мості, зігнаний від нелюдських муک у каблук, і з лицем, яке вже давно не бачило усміху, а за клякло в якійсь невимовній гримасі болю, іде віл, як перед стоміліттями йшли хрестіянські мученики на циркові арени, важко діхає і нічого не бачить. Його очі жмуряться від яскравого сонячного світла, якого він уже від шести місяців не бачив і свіже повітря оп'янює. Іде, мов полуп'яний. Але німецька кольба, вдаривши - об його плечі приводить його до свідомості.

- Марн ти католицька свине!

Він входить до кімнати і його очі зустрічають дві незвідомі постаті. Конвоєнт тріскає дверми. Отець Іванків чує, що решта - сил його покидає, четверо чужих ворожих очей смокоче мов страшні змії решти сил із нього. Він опирається об стіну, щоб не впасти.

Чириліст, що сидить за столом, вказує на крісло.

- Ішо ту сідати...

Отець Іванків падає безсило в крісло і чує, як сині і червоні колеса зачинають мигати перед його очима і щось булькотить у грудях. Йому підсувают воду, він п'є і її жадібно і дивується, що на світі є ще вода. Що шість місяців крім страшної болотяної люді він іншого напитку в устах не мав. А - видно, що на світі ще не всі води висохли.

- Ви курите? - Чириліст підсугає до нього коробку цигарок. Отець Іванків рагається. Чи ж годиться від каті приймати що-будь? Але чує він, що цигарка скріпила б дещо його силу. Нерви... А норів до гестапівського переслухання треба. Залізних. Як посторонки...

- Дякує...

Незнайомий подає йому огонь і отець Іванків затягається димом. Раз... Другий... Третій... Дійсно його нерви починають успомірюватися...

Незнайомий говорить. М'яким, лагідним голосом говорить про те, що німці прийшли на Україну як визволителі, а невдачні українці, замість дкіувати своїм визволителям, ребелю, повстання заводять.

Він каже, піднесеним голосом:

- Ми великих європейських держав землі з лиця землі, чи ж думаете, що не вистарчить сили, щоб ту бандерівську авантуту знищити? Ми маємо всіх ваших провідників... Ми з них порох зробимо... Порох... Пил... Як ящірку розітремо... О, вони нам не ви - смикнутися... Ми іх під землею знайдемо і знищимо... Розітремо, як непотрібне стебло... Що ж то, замість тішитися, що ми вас визволили, сам якоєсь самостійності захочується? Перше треба ви - грati війну, і в тому ви мусите нам допомогти, а відтак можете бути спокійні, фірмер за вас не забуде..

Отець Іванків дивується пошо така промова, але слухає і, не перериваючи. Незнайомий розпалюється вогнем краснорічности і малі яскравими колірами знищення, яке їде Україну, коли самостійницький партізанський рух не припиниться.

- Ви думаете, що Велика Німеччина не потрапить той дітвацької вашої "повстанської армії" знищити? Хоч і прийшлося б і половину України винадити і вистріляти - і тоді ми не завагаемося. Що не з нами, той проти нас. А на ворогів наших ми маємо - способи.

Незнайомий запалює нову цигарку і пільно дивиться в очі спішеникові.

- Ваша дружина...

Отець Іванків кинувся, мов від кусочного уколу. Його дружина? Боже, що з нею лучилося? Чи й іх суджено попасті в руки тих звірів. Чоло його зближало потом і він мимоволі нахилився в сторону стола.

- Ваша дружина передала для вас дещо.

Отець Іванків відкинувся на поручня крісла і з полегшою зіткнув.

- Але - тут голос незнайомого набирає гостроти - вона каже вас просити, щоб ви не прятали своїх і - іх мук, а широ розповіли нам усе, чого ми від вас довідатися хочемо і в той спосіб уможливили нам повернути вас родині - дружині і - дітям...

Отець Іванків кидаеться, мов від уколу. Ціти... Так... У нього єсть двоє дітей... Старша Вірочка, якій ото восьмий рочок іде і малій Ігор. Отець Іванків примикає очі і йому здається,

що дзвінкий діточий сміх переливається кімнатою. Вірочка виска-
кує з кутка, підбігає до батька і тулиться в його добрих обій-
мах. А з другого кута визирає із розкуювданою чуприною Ігор і
галасує.

- Тату! Тату! Татусю!...

Але дзвінкий дитячий голос зникає переполоханий.

- Я думаю, що ви не скочете нам утруднювати праці...

Отець Іванків розкриває очі, що перед хвилиною втімалися -
такими чудовими образами і бачить понуру кімнату, пронизливі о-
чи незнайомого і чує його левблаганий голос.

- Ми знаємо, що ви говорили проповідь на святі проголошен-
ня Самостійності, як і взагалі ми все знаємо. Гестапо все знає.
Ви були повітовим провідником ОУН? Правда?

Отець Іванків чує доторк ~~холодних~~ мов стальове лезо очей і
чує, як вони пронизують його серце.

- Ні, пане, я ніколи не був провідником ОУН.

- Вичайно, не дослівно беручи, ви були так мовити б духо-
вим провідником, бо військовим провідником, як це ви самі гарно
знаєте доктор Голубий? Ні?

Отець Іванків видержує погляд.

- Я пане цього не знаю...

Лункий, недобрий сміх котиться кімнатою і мов важка куля -
вдаряє в груди священика.

- Ви не знаєте? Ви священик і політичний український діяч
хочете мене такими діточими брехнями переконати? Гестапо це вам
не звичайна поліція.

Так це правда. Гестапо це не якась там звичайна поліція. Це
саме страшне гестапо і отець Іванків аж надто добре знає...

Незнайомий підходить до священика ближче і отець Іванків
бачить страшний блиск чортівських очей.

- Ви не хочете вже більше бачити своєї дружини... Своїх ді-
тей?...

- Хочу! О, Господи милосердий хочу! - виривається йому про-
ти власної волі і свище мов страшний зойк...

- Так чому не говорите?

- Не можу, мій пане, говорити про те, чого не знаю...

- Не знаєте? Чайже доктор Голубий примірний католик, ходить
до церкви - тут голос його притишується, мов вовняною плахтою -
покритий - ходить до сповіди - і ви нічого не знаєте?

- Це, що люди на сповіді кажуть, цього ми священики не па-
м'ятаємо.

Лоскот полічника лунає, а отець Іванків викинений страшною
звірячою силою підскакує на кріслі і падає на землю.

- Ми вам зараз пригадаємо!

Двох опричників, що приглядалися цілий час із тупими очима
розмові, хватають отця Іванкова під руки і волочать до дверей.

Той третій кричить:

- До лябораторії з ним!

Отиця Іванкова тягнуть по коридорі, відтак сходами на гору,
даліше відкриваються якісь двері і його цілом силою кидають на
землю.

Лябораторія!

Слово, що в'язним наганяє мурашок за спину, слово, що на-
його звук стискається серце найвідважніших. Отець Іванків ба-
чить велику сонячну кімнату із закратованими вікнами. На перед-
ній стіні вистають два залізні півкола, від стелі звисає дротя-
на петля, а на підлозі в'ються страшними зміями лагнюги. Коло-
вікон столть два столики і за ними сидять дві молоді дівчини.

Отець Іванків пілноситься з підлоги, на яку кинув його дужий

поштовх і бачить, що очі дівчат сміються. Чого ж вони сміються?

- Ви будете нарешті говорити?

Незнайомий уже стоїть перед священиком і в очах його світиться недобре світло.

- Я вам, пане нічого сказати не вмію...

Отець Іванків сам не впізнав свого голосу, який прорвався здушенним хрипом із його уст.

- Льос! - кричить той - і отець Іванків чує, що його штовхають до стіни, приковують, на шию закидають петлю, а на ноги - закладають кайдани.

- Хай буде воля Твоя Господи!

- Говориш?

Отець Іванків не обзывається і тоді страшний удар оббивається об його голову, горло стискає петля не стає віддиху, перед очима блискають химерні світла і отець Іванків поринає в глибоку страшну пропасть.

Коли його очі відкриваються він чує страшну спрагу і бачить, як над ним похиляється одна з дівчат. І на його спалені гарячкою устападає крапелька холодної води.

- Пити...

Чиє очі сміються, хтось люто лається і отець Іванків замикає очі і стискає уста.

- Бандит! З німецької руки вода не смакує вже?

Отець Іванків не чує, як чиєсь чоботи вдаряють об його груди, як його тіло здригається від ударів дротяної нагайки, а відтак знов темнота заливає його очі і він вже нічого не бачить і нічого не чує.

III.

Коли отець Іванків пробуджується, бачить довкола себе знайомі постаті в'язнів, що нахиляються над ним і зустрічають його очі, ласкаві добре очі співтоварішів недолі.

Може вам чого, отче, треба?

Отцеві Іванкові нічого не треба. Просто - йому нічого не хочеться. Він пробує рушитися, але не може.

- Як я тут знайшовся?

Йому оповідають, як його двох гестапівців принесло безприятного і вкинули на келію. І ще кажуть йому, що він був довгий час мов неживий і вони всі вже боялися, що може не дай Бог щось поганого з ним случилося, але тепер, Богу дяка, вже добре.

- Мені дійсно добре, а незабаром буде ще ліпше.

Отець Іванків чує, що смерть його наближається. І йому якось зовсім не страшно. Йому легко. Тепло. Затишно...

- Скажете, коли з вас хтось вийде на світ, що я вмирав щасливий. Скажете, що я нікого не зрадив,... Скажете Україні, що ... що я ... залишився вірним ій до кінця... І до кінця пере повинна мене велика любов до неї... І ще... І ще... Скажете моїй дружині, щоб дітей моїх виховувала на добрих патріотів і, щоб ім колись оповіда, як вмірав іх батько...

В'язні збираються довкола отця Іванкова і стараються розгадати його. Але вони самі видять, що він дійсно вмірає. Його голос тихнє... А очі загоряють вогнем... І тоді отець Іванків, мов під впливом невідомих сил підноситься, простромлює руку в простір і каже:

- Коли моєї крові ще треба було до чаші терпіння, то я щасливий що можу ії віддати. І прийде хвиля, коли піднесеться з ложа терпіння ціла країна наша і зов великої перемоги покотиться

світом. То буде час, коли прийде невмолямий кінець для царства сатани і цілий світ обтрісе з себе страшні кайдани неправди і встане, великий і щасливий, добрий і справедливий, такий, яким його Господь створив.

Странна гарячка била від постаті священника. Він піднісся, спираючись об холодний мур, підступив до вікна і вітер прохолосив. Його сиве волосся. На дворі стояв літній погідний день. З надвору донбасився відгомін життя. Люди йшли і іхали дорогою, когні вистукували копитами по бруку. Плив літній день.

Отець Іванків обернувся і в'язням видавалося, що це розп'ятій Христос, по струмені сонячного проміння зійшов у келію. Вони впали на коліна, а отець Іванків благословив іх.

- Хай Господь Всемогучий поможе вам, дорогі, з цієї пекольної темниці вйти на світло ясне. І пам'тайте, ніколи не зверніть з дороги... Ідіть просто, як йнов Христос, двигайте важкий хрест ваш і знайте, що за Правду хто вмирає, той вдруге народжується... І хоч яка люта сила ворогів Правди, то ім ії не вбити, вона вічна... І недалекий час, коли вона в цілій величині своїй... розгорнеться над змученим світом... А як будете ... в вільній Україні святкувати свято, хай чињсь добра рука... і про мене згадає ... І на мою ... могилу китицю рож кине...

Отець Іванків зігнувся і впав на цементову долівку. В'язні ахнули, кинулися до нього. Його лице випогодилося, як випогоджується синє українське небо після бурі і він лежав тихо зі стисненими устами і з сивим волоссям.

Того ж дня котилася важка, як брила льоду вістка :

- Отця Іванкова замучило гестапо ...

----oooooooo----

ВСІМ НАДИМ СИМПАТИКАМ, ПРИХІЛЬНИКАМ І ШИРОКОМУ ЗАГАЛОВІ НАДІЙ ЧИТАЧІВ - З НАГОДИ ПРАЗНИКА ХРИСТОВОГО ВОСКРЕСЕННЯ -

ШІРІ ПОБАЖАННЯ СКЛАДАЕ
РЕДАКЦІЯ "САМОСТІЙНИКА".

3 M i c T :

1. x x : У свято обновлення надії.
2. Е. М. : Доба.
3. О. Мирон : Росія в минулому і сьогодні.
4. С. Вітрило : Большевицький експеримент.
5. І. Зелений : Під Чернігівським небом /спогад/.
6. В. Трихрест : Заговір у Кремлі.
7. Р. В. : "Україна є і буде вічна".
8. Д. : "Зустріч" / уривок з оповідання/.
9. x x : З преси і радія.
10. М. Р. : Смерть священника.

○○○နှုန်းဝေဒနှုန်း၏ ၂၀၀၀နှုန်းဝေဒနှုန်း၏

"САМОСТІЙНИК" Суспільно-політичний місячник
Видає редакційна Колегія

Ціна цього числа 3 Рм.

